

**Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul Strategiei pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției pentru anii 2021-2024
și a Planului de Acțiuni pentru implementarea acesteia**

Nr.	Autoritățile care au prezentat avize	Conținutul obiecției/propunerii	Opinia autorului proiectului
1.	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	Cu referire la proiectul Strategiei naționale pentru Asigurarea Independenței și Integrității Sectorului Justiției pentru anii 2021 – 2024, comunică lipsa de obiecții și propuneri.	
2.	Ministerul Finanțelor	Comentarii de ordin general Proiectul Strategiei și a Planului de acțiuni prevede majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești, majorarea unităților de personal din cadrul acestora, precum și din cadrul Ministerului Justiției, fără a specifica, în toate cazurile, numărul necesar de unități și costul. În lipsa unor estimări argumentate prin calcule, exprimarea opiniei privind cheltuielile bugetare nu este posibilă la această etapă. Totodată, majorarea unităților de personal conduce la sporirea cheltuielilor fapt care, în condiții de finanțare prudentă, nu poate fi acceptat. Unul dintre angajamentele Guvernului este promovarea unei politici echilibrate privind ocuparea forței de muncă și în domeniul salarizării. În acest context, prin HG nr.672/2019 Guvernul a instituit moratoriu temporar privind încadrarea personalului în unitățile bugetare. Este salutar că proiectul conține propuneri de optimizare a sistemului judecătoresc și a procuraturii, însă aceste propuneri nu sunt estimate financiar, pentru a obține o viziune clară asupra economiilor identificate, ce vor fi redirecționate la acoperirea unor cheltuieli suplimentare. Totodată, este necesar corelarea costurilor acțiunilor cu CBTM. În conformitate cu art.25 din Legea cu privire la actele normative, în cazul proiectelor cu impact asupra bugetelor este necesară analiza impactului bugetar potrivit HG nr.23/2019. Totodată, conform art. 17 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, pe parcursul anului nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul bugetar nu este prevăzut în buget.	Se acceptă. La etapa de avizare a proiectului nu au fost incluse costurile necesare pentru realizarea unor acțiuni. În acest sens, în nota informativă s-a făcut mențiune că cu suportul Consiliului European, concomitent cu etapa de avizare a demarat și procesul de evaluare a costurilor necesare pentru implementarea Strategiei, fiind selectat de către Consiliu un expert național și unul internațional. Ulterior identificării tuturor costurilor, proces în care sunt antrenate toate instituțiile responsabile de implementare, documentul va fi avizat suplimentar cu Ministerul Finanțelor. Se acceptă parțial. Potrivit actelor normative indicate, analiza de impact vizează proiectele de acte normative. Or, strategia este un document de politici și nu un act normativ. Respectiv, această analiză va interveni la etapa elaborării și promovării proiectelor de acte normative care derivă din Planul de

			acțiuni al Strategiei.
		Comentarii de ordin specific	
	Se propune substituirea cuvîntului „ Strategie” cu cuvîntul „Program”, dat fiind faptul că, Strategia este un document de politici publice care definește și planifică politica publică a Guvernului pe termen lung (6-10 ani).		Nu se acceptă. Etapa la care s-a inițiat elaborarea proiectului Strategiei a precedat etapa inițierii procesului de promovare a noilor reguli de elaborare a documentelor de politici, în prezent acest proiect fiind la o etapă avansată de consultare și definitivare. În același timp, în cazul în care se redenumeste în „Program” este necesar și existența unei Strategii din care derive adoptarea Programului.
	În proiectul Planului de acțiuni, în coloana „Instituții responsabile” , la majoritatea subacțiunilor pentru care Ministerul Finanțelor este indicată ca autoritate responsabilă de implementare, realizarea acestora nu ține de atribuțiile directe ale autorității, astfel se propune revizuirea și excluderea sintagmei „ Ministerul Finanțelor” pentru cazurile menționate.		Se acceptă. Autoritățile responsabile au fost revizuite suplimentar.
	Acțiunea 1.4.3, lit. b) se propune a fi exclusă, dat fiind faptul că pe platforma Ministerului Finanțelor, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, de comun cu toate părțile interesate, a fost inițiată discuția cu privire la ajustarea regimului fiscal, precum și mecanismul de asigurare socială a reprezentanților profesii conexe din sectorul justiției, realizarea acțiunilor respective fiind prevăzute pentru anul 2020. Totodată se propune a fi exclus de la Rezultatul Scontat (Obiectivul 1.4) textul „Sistemul de impozitare și garanții sociale îmbunătățit” atât în Strategie cât și în Plan.		Nu se acceptă. Este salutar faptul că în vizorul Ministerului Finanțelor se află această problemă. În același timp, această acțiune va fi exclusă dacă pînă la etapa adoptării Strategiei se va reuși intervenția de modificare pe acest segment. Respectiv, modificarea unor acțiuni din Plan va fi posibilă chiar și la etapa aflării acestuia în procedura legislativă.
	La acțiunea 2.1.2, lit. d), se propune ca termenul- limită de implementare al acțiunii să fie stabilit pentru trimestrele I-II ale anului 2021, în scop de a crea, cât mai rapid, un mecanism clar de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale. Propunerea este fundamentată de necesitatea depășirii actualelor dificultăți sistemice cauzate de adoptarea de instanțe a unor acte contradictorii în acest sens. În prezent în cazul în care recuperarea nu are loc în cauza penală se depun acțiuni civile separate, astfel, unele depuse de procuratură fiind admise iar unele fiind respinse cu indicarea de a fi depuse de Ministerul Finanțelor.		Se acceptă parțial. Termenul realizării acțiunii a fost modificat începînd cu semestrul II 2021. Or, semestrul I 2021 propus fiind extrem de restrîns. Este de necontestat faptul că un astfel de mecanism urmează a fi instituit. În același timp, elaborarea unui mecanism de recuperare a cheltuielilor implică o amplă analiză și studiere a bunelor practici a altor state dar și o consultare largă cu toți actorii vizati, fapt care nu poate asigura promovarea proiectului în termenul propus.

		Avizul suplimentar al Ministerului Finanțelor asupra costurilor Strategiei (nr.07/4-04/405 din 23.10.2020) Potrivit art.25 alin.(2) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului se realizează analiza inițiativei de elaborare a actului normativ, conform metodologiei de analiză ex-ante aprobate de către Guvern. Astfel, conform pct.3 alin.2) și pct.5 din Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr.23/2019, sub incidența prezentei Metodologii cad proiectele de acte normative care conțin reglementări cu impact asupra bugetului public național sau a unor componente din cadrul acestuia. De asemenea, conform prevederilor Hotărîrii Guvernului nr.386/2020 se indică costurile acțiunilor pe ani și surse de finanțare. Astfel, ținând cont că către APC au fost transmise limitele de cheltuieli pentru elaborarea propunerilor de buget pentru anul 2021 și estimărilor pentru anii 2022-2023, se consideră necesar de a indica costul acțiunilor care au acoperire financiară și care nu au acoperire financiară.	
		În nota informativă la proiect în compartimentul fundamentarea economico-financiară este indicată eronat unitatea de măsură la suma cheltuielilor estimate (lei), în raport cu unitatea de măsură a costurilor indicate în Planul de acțiuni (mii lei). De asemenea, în textul Notei informative și Strategiei sunt indicate trei surse de acoperire a cheltuielilor privind implementarea Strategiei, una din ele fiind bugetul public național, fără să fie reflectat impactul asupra bugetului. În acest context menționăm, că componente ale bugetului public național sunt bugetul de stat, bugetele unităților administrativ-teritoriale, bugetul asigurărilor sociale de stat și fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală, care se aprobă prin acte normative diferite. Prin urmare, referința bugetul public național se va păstra numai în cazul dacă sunt identificate cheltuieli și din alte bugete în afară de bugetul de stat, în caz contrar aceasta urmează a fi modificată.	Se acceptă parțial. Cu referire la acest aspect se reiterează cele menționate mai sus și anume că analiza de impact vizează proiectele de acte normative. Or, strategia este un document de politici și nu un act normativ. Respectiv, această analiză va interveni la etapa elaborării și promovării proiectelor de acte normative care derivă din Planul de acțiuni al Strategiei.
		În tabelele cu calculele costurilor este indicată perioada anilor 2020-2023, respectiv costurile sunt calculate pentru această perioadă. Strategia și Planul de acțiuni sunt elaborate pentru perioada 2021-2024, cu indicarea costurilor integrale din tabelele respective (inclusiv anul 2020). Totodată, sunt depistate divergențe între perioada de implementare a acțiunilor	Se acceptă parțial Cu referire la termenul general de implementare, atragem atenția că trenarea procesului de elaborare și consultare a

		din Planul de acțiuni și perioada indicată în tabelele cu calcule. Spre exemplu: - acțiunea 1.3.1 e) - în Planul de acțiuni anul 2023 nu este inclus ca termen limită de implementare a acesteia, pe când în tabelul respectiv sunt indicate costuri pentru anul 2023; - acțiunea 3.1.2 a) – termenul din planul de acțiuni este indicat semestrul II al anului 2021 – semestrul I al anului 2022, iar costurile – anul 2021; - acțiunea 3.1.2.c) – în Plan nu sunt indicate costuri, iar în calcule sunt; - acțiunea 3.3.3 a) – divergențe de costuri în Plan și calcule; - acțiunea 3.3.11 a) – termen semestrul I al anului 2021, costuri – 2021- 2023 (totodată se menționează că acțiunea se referă la echipament procurat, iar costurile indică cheltuieli de personal), etc. Astfel, în scopul asigurării transparenței, în Planul de acțiuni, la acțiunile multianuale se consideră necesar de a indica sumele/costurile divizate pe ani, dat fiind faptul, că tabelele cu costuri nu sunt parte componentă a proiectului de lege, și nu vor fi publice.	proiectului, cauzată inclusiv de situația pandemică, a impus necesitatea reprogramării cadrului temporal propus pentru implementare din 2020-2023 în 2021-2024. Astfel, divergențele / discrepanțele atestate dintre versiunea definitivată a proiectului și fișierele care conțin descifrarea costurilor estimate sunt justificate, pe de o parte de revizuirea perioadei de implementare, iar pe de alta de factorii obiectivi ai procesului de consultare publică. Amintim că exercițiul de estimare a costurilor a fost realizat, în perioada august-septembrie curent, concomitent cu procesul de avizare / consultare publică, în rezultatul căruia Proiectul Strategiei și Planul de acțiuni au suferit mai multe modificări ca urmare a acceptării unor propuneri / obiecții înaintate de autoritățile și instituțiile interesate. Prin urmare, versiunea definitivată a proiectului diferă de versiunea luată drept bază de către experți pentru a efectua calculele, sub aspectul numerotării acțiunilor și a termenelor de realizare stabilite. În partea ce ține de divizarea sumelor pe ani, menționăm că pentru acțiunile care implică alocarea resurselor financiare suplimentare în fiecare an (ex: cheltuieli de personal) este indicată suma anuală necesară.
		Se propune repetat acțiunea 1.4.3 lit.b) de exclus, deoarece pe platforma Ministerului Finanțelor și a Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, de comun cu toate părțile interesate, a fost inițiată discuția cu privire la ajustarea regimului fiscal, precum și mecanismul de asigurare socială a reprezentanților profesiilor conexe justiției, realizarea acțiunii fiind pentru anul 2020.	A se vedea cele menționate mai sus cu referire la acest aspect.
		La acțiunea 2.1.2.lit.d) se solicită ca termenul limită de implementare să fie stabili pentru trim.I-II al anului 2021 în scop de a crea, cât mai rapid, un mecanism clar de recuperare a cheltuielilor judiciare în cauzele penale. Propunerea este fundamentată de necesitatea depășirii actualelor dificultăți sistemice cauzate de adoptarea de instanțe a unor acte contradictorii în acest sens.	A se vedea cele menționate mai sus cu referire la acest aspect.

		La acțiunea 3.1.1. b) la poziția ”Indicatori de rezultat” din punctul 3 cuvintele ”Conform graficului aprobat” se propune de exclus, deoarece în prezent termenii de implementare a măsurilor prevăzute în Hotărîrea Parlamentului nr.21/2017 nu sunt respectați, respectiv în viitor nu pot fi realizate conform graficului aprobat. Respectiv, la poziția ”Costuri (mii lei)” suma 831532,2 mii lei urmează a fi substituită cu suma 337080,2 mii lei, dat fiind faptul că, potrivit unor estimări pentru construcția primelor 5 sedii din 14 sedii noi (judecătoriile Cahul, Căușeni, Edineț, Hîncești și Orhei) în total vor fi necesare 337080,2 mii lei. În acest context remarcăm că, la moment pentru 5 sedii noi menționate documentația de proiect și deviz nu a fost elaborată, și lucrările de construcție nu au fost demarate.	Se acceptă. Modificările de rigoare au fost operate.
		Proiectul prevede măsuri de majorare a salariului personalului instanțelor judecătorești și majorarea/extinderea unităților din cadrul acestora precum și al Ministerului Justiției. Potrivit calculelor și estimărilor prezentate de către Ministerul Justiției, numărul solicitat de unități de personal este de 59 unități și cheltuieli de personal de peste 60,0 mil.lei pe an. Totodată, condițiile economice specifice ale anului curent, marcate de pandemia COVID-19 și secetă, care vor avea impact pe termen mediu, fac dificilă identificarea unor resurse suplimentare din bugetul de stat pentru susținerea noilor măsuri. Mai mult ca atât, comparativ cu alte domenii ale sectorului bugetar, salariile judecătorilor, procurorilor și ale altor angajați în domeniul justiției au fost majorate considerabil pe parcursul ultimilor ani. Subiectul majorării salariilor bugetarilor este permanent pe agenda Guvernului. Aceste majorări se vor face în condițiile Legii nr.270/2018 și în limita resurselor disponibile. Astfel, se consideră necesar revizuirea/excluderea măsurilor ce au impact pe segmentul remunerării muncii. Proiectul în cauză conține propuneri de optimizare a sistemului judecătoresc și al procuraturii, însă aceste propuneri nu sunt estimate financiar, pentru a obține o viziune clară asupra economiilor identificate, ce vor putea fi redirecționate la acoperirea unor cheltuieli suplimentare.	Se acceptă parțial. Este de necontestat faptul că consecințele pandemiei COVID-19 au avut un puternic impact bugetar fiind necesar redistribuirea mijloacelor financiare și redirecționarea acestora de la un sector la altul. În același timp, situația austeră a bugetului la această etapă nu poate determina excluderea unor acțiuni necesare pentru îmbunătățirea mecanismelor de funcționare a sectorului justiției. În proiectul Strategiei și a Planului de acțiuni sunt planificate pe un termen mediu o serie de obiective și acțiuni interconectate între ele. Totodată, avînd în vedere estimările bugetare pentru anul 2021, la toate acțiunile care vizează majorarea salariului și alocarea suplimentară de unități termenul de implementare a fost modificat începînd cu anul 2022. În partea ce ține de majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești, menționăm că acțiunea propusă are drept scop înlăturarea discrepanței dintre nivelul de salarizare a colaboratorilor instanțelor de judecată care contribuie la exercitarea puterii

			judecătorești în raport cu colaboratorii care contribuie la exercitarea puterii legislative și celei executive. În Hotărârile Curții Constituționale nr.24 din 10 septembrie 2013 și nr. 25 din 6 noiembrie 2014 instanța de contencios constituțional a reținut că această discrepanță constituie un factor discriminatoriu și, în final, un factor dezechilibrant între puterile statului or, asigurarea unui echilibru între puterile statului se reflectă și în gradul de proporționalitate al asigurării materiale a personalului administrativ, care în final contribuie la realizarea sarcinilor de către reprezentanții acestor trei puteri. În vederea executării acestor hotărâri au fost efectuate modificările/ ajustările de rigoare în Legea nr. 48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici. Prin adoptarea noii Legii nr.270/2018 privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar și abrogarea Legii nr. 48/2012 din nou a fost admis un nivel inferior de salarizare a funcționarilor din sistemul judecătoresc în raport cu salarizarea unor funcții identice din cadrul autorităților legislativă și executivă.
		Planul de acțiuni la capitolul "Instituții responsabile" la majoritatea sub-acțiunilor indică Ministerul Finanțelor, la care acesta nu are atribuție, de aceea se propune revizuirea acestora și excluderea sintagmei "Ministerul Finanțelor". În context, ținem să menționăm că, Ministerul Finanțelor asigură alocarea resurselor bugetare conform prevederilor Legii bugetare anuale, care se aprobă de Parlament, dar nu conform necesităților identificate în planurile de acțiuni.	Miniserul Finanțelor este indicat în calitate de coexecutor și doar la acțiunile care intercalează cu politica de cadre, cea de salizare precum și de impozitare.
		Actualmente este în proces de elaborare proiectul legii bugetului de stat pentru anul 2021, limitele de cheltuieli pentru autoritățile publice centrale fiind estimate și remise acestora. Cadrul de resurse estimat este extrem de constrâns urmare a impactului pandemiei COVID-19 și condițiilor climaterice din anul curent. Prin urmare, acțiunile prevăzute pentru anul 2021 urmează a fi implementate în limitele de cheltuieli estimate, fără a solicita mijloace financiare suplimentare de la bugetul de stat.	Se acceptă parțial. Se reieterează că termenul de realizare a unor acțiuni cu imact direct asupra bugetului de stat stabilite pentru anul 2021 a fost replanificat. Totodată, la realizarea mai multor acțiuni

			autoritățile implementatoare vor asigura un dialog fezabil cu partenerii/donatorii în sector pentru oferirea suportului necesar.
3.	Ministerul Afacerilor Interne	Se propune includerea în componența Forului decidenților din sectorul justiției, a Ministerului Afacerilor Interne, reprezentat de ministru, deoarece activitatea de urmărire penală, desfășurată de organele specializate din cadrul MAI, contribuie direct la înfăptuirea justiției. Organele de urmărire penală ale MAI exercită urmărirea penală în circa 92% din totalitatea infracțiunilor. De asemenea, pînă în anul 2016 urmărirea penală pe cauzele cu minorii era de competența exclusivă a procuraturii, însă odată cu intrarea în vigoare a Legii nr.152/2016 în atribuția ofițerilor de urmărire penală a fost inclusă și această categorie. Se consideră judicios prezervarea stabilității cadrului normativ, condiție indispensabilă în vederea asigurării principiului securității juridice și previzibilității legii. Totodată, nu se consideră oportun centralizarea sarcinii de modificare a legislației codificate și împuternicirea expresă a Ministerului Justiției ținînd cont de procedurile privind procesul legislativ. Conform art. 73 din Constituție dreptul de inițiativă legislativă aparține deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a UTA Găgăuzia. Totodată, art. 23 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative stabilește că actele normative sunt elaborate de către autoritățile publice abilitate să le inițieze conform programelor și planurilor aprobate în modul stabilit de lege, precum și la solicitarea Parlamentului, a Președintelui Republicii Moldova, a Guvernului sau din inițiativă proprie, în modul stabilit de lege. Fără a prezenta o listă exhaustivă, documentele de politici prevăd mai multe acțiuni privind elaborarea actelor normative de către MAI. Cît privește riscul promovării unor concepte contradictorii de către diferite autorități la etapa obligatorie de consultare publică există posibilitatea de prezentare a opiniei inclusiv organizarea dezbaterilor în caz de divergențe. Mecanismele enunțate sunt suficiente pentru evitarea riscurilor.	Nu se acceptă. În componența forului decidenților nu sunt incluși reprezentanții tuturor autorităților implicate în realizarea unor măsuri stabilite în Planul de acțiuni. În același timp, la necesitate, nu se posibilitatea de a se invita reprezentanții autorităților cu competențe în domeniu. Se acceptă parțial. Stabilitatea cadrului normativ constituie o expresie a principiului securității juridice. Modificarea frecventă a legislației (Codul penal, Codul contravențional, Codul de procedură penală), precum și lipsa predictibilității legislative au fost semnalate de mai mulți actori din cadrul sistemului justiției ca fiind deficiențe. Prin urmare, scopul acestei măsuri este de a exclude situațiile de modificare frecventă a legislației codificate (CC, CPC, CP, CPP, CA). În special, de a exclude situațiile în care concomitent, de diferite autorități, sunt promovate proiecte de modificare a aceluiași prevederi însă cu concepte diferite care se exclud reciproc. Prin această propunere nu se intenționează de a se restrânge dreptul subiecților care pot înainta inițiative legislative în conformitate cu art.73 din Constituție. Măsura se referă în cea mai mare parte la proiectele elaborate de către ministere. Respectiv, atribuirea rolului de coordonator Ministerului Justiției nu este contrară art.73 din Constituție, or, subiect cu drept de

			inițiativă legislativă este Guvernul. Mai mult, acțiunea propusă nu este o noutate, o practică deja fiind instituită în acest sens. Astfel, proiectele ample de modificare a Codului contravențional, Codului penal și Codului de procedură penală sunt promovate de către Ministerul Justiției. Acesta din urmă solicită tuturor ministerelor și altor autorități prezentarea propunerilor reieșind din propriu domeniu de activitate. Prin urmare, în acest proces sunt antrenate toate autoritățile, iar scopul este de a promova și consulta un proiect unic consolidat. În acest sens, prin dispoziția Prim-ministrului nr.1506-686 din 13.09.2016 s-a dispus ca Ministerul Justiției să promoveze proiecte de acte normative consolidate de modificare a Codului penal și Codului contravențional iar toate ministere și autoritățile să prezinte propuneri cu argumentele de rigoare acestuia.
		Se propune includerea Ministerului Afacerilor Interne în cadrul Grupului de lucru interinstituțional propus spre creare în vederea implementării obiectivului specific 2.1.2 din proiectul Planului de acțiuni.	Se acceptă.
		Întrucât Strategia reprezintă un document de planificare pe termen lung (6-10 ani), se propune adaptarea documentului la prevederile HG nr. 386/2020. Totodată, conținutul proiectului urmează să fie revizuit prin prisma regulilor gramaticale, de ortografie și punctuație.	Se acceptă parțial. Cu referire la ajustarea proiectului la prevederile HG nr. 386/2020, a se vedea argumentele expuse la opinia Cancelariei de Stat.
4.	Ministerul Economiei și Infrastructurii	Se propune ajustarea conținutului proiectului Strategiei conform structurii prevăzute în pct. 8 al Regulamentului cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin HG nr. 386/2020.	Se acceptă parțial. Structura proiectului de Strategie cuprinde în cea mai mare parte elementele structurale indicate în HG nr. 386/2020. În același timp, după cum s-a menționat mai sus, etapele de

			elaborare și promovare a acestui proiect au precedat hotărârea menționată. În același timp, structura proiectului a fost ajustat suplimentar.
5.	Consiliul Superior al Magistraturii	Proiectul a fost avizat pozitiv, fără careva obiecții.	
6.	Curtea Supremă de Justiție	Proiectul a fost avizat pozitiv, fără careva obiecții.	
7.	Judecătoria Bălți	Comunică importanța Strategiei și consideră necesar optimizarea programelor de instruire în cadrul facultăților de drept, precum și asigurarea unui schimb de practici între instanțele naționale și cele din alte state.	Cu referire la programele din cadrul facultăților de drept, menționăm că acestea sunt evaluate în procesul de acreditare a universităților. În partea ce ține de asigurarea schimbului de experiențe cu instanțele din străinătate, această acțiune este una continuă și ține de acțiunile de cooperare a CSM pe plan extern.
8.	Judecătoria Hîncești	Comunică lipsa de obiecții și propuneri.	
9.	Consiliul Superior al Procurorilor	La obiectivul specific 1.1.3 „Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Magistraturii”: 1. La acțiunea a) „modificarea cadrului legal privind activitatea CSP” se propune completarea cu subacțiunea „- asigurarea independenței membrilor procurori ai CSP prin stipularea garanțiilor privind funcția ce li se acordă la finalizarea mandatului” .	1. Se acceptă parțial. În prezent, art. 54 din Legea cu privire la procuratură stabilește condițiile în care pot fi detașați procurorii, perioada, instituțiile etc.

	În prezent, cadrul normativ nu oferă previzibilitate referitor la funcția în care urmează să revină membrii CSP din rîndul procurorilor la momentul expirării mandatului. Conform actualelor prevederi se aplică regula generală de după detașare existînd o discreție largă la funcția acordată ceea ce poate reduce semnificativ din independență. 2. Acțiunea b) „Excluderea Inspecției procurorilor din subordinea Procuraturii generale prin atribuirea statutului de organ specializat autonom al CSP” se propune a fi transferată la obiectivul specific 1.2.4. „Îmbunătățirea mecanismelor de răspundere disciplinară a judecătorilor și procurorilor” și să devină lit. d). 3. Se propune introducerea unei acțiuni suplimentare <i>„Dezvoltarea abilităților membrilor colegiilor din subordinea CSP de aplicare a criteriilor meritocrației în procedurile de evaluare și disciplinare în privința procurorilor”</i>. Indicatori de rezultat: nr. de instruiți realizate. Instituții responsabile: Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Procurorilor. Procedurile de evaluare a procurorilor și cele disciplinare reprezintă elemente cheie în consolidarea independenței. Respectiv instruirea membrilor trebuie să fie în permanență astfel pentru a corespunde cerințelor de evaluare exigentă, obiectivă a procurorilor sub aspectul profesionalismului, integrității și deontologiei. 4. Referitor la instituirea mecanismului de contestare a hotărârilor Consiliului Superior al Procurorilor la Curtea Supremă de Justiție cu excluderea dublului grad de jurisdicție, se propune corelarea acțiunii de referință cu cea prevăzută la obiectivul specific 2.2.2 „Perfecționarea și dezvoltarea mecanismelor de asigurare a practicii judiciare uniforme”, lit.a) „Examinarea oportunității reducerii numărului de judecători la Curtea Supremă de Justiție și modificarea structurii, după caz modificarea legislației. Este necesar examinarea în corelarea a acestor acțiuni deoarece examinarea contestațiilor împotriva hotărârilor CSP de către CSJ va reprezenta o solicitare suplimentară pentru judecătorii CSJ, ceea ce urmează a se lua în considerare la etapa examinării reducerii numărului de judecători.	Totodată, se stipulează că „La expirarea termenului pentru care a fost detașat, procurorului i se acordă o funcție de procuror vacantă, cu excepția funcției de procuror-șef.”. În același timp, art. 69 alin. (8) stabilește că „Procurorii aleși în calitate de membri ai Consiliului Superior al Procurorilor se detașează din funcție pe durata exercitării mandatului.” În lumina prevederilor legale enunțate, se constată că norma prevăzută la art.69 alin. (8) urmează a fi citită împreună cu prevederile art.54. Respectiv, la expirarea mandatului membrilor CSM li se acordă o funcție de procuror fără a se specifica dacă în cadrul procuraturii în care a activat anterior sau în orice altă poziție vacantă. Este necesară asigurarea garanției funcției. În același timp, în cazul în care s-ar accepta ideea revenirii în funcția deținută anterior și anume în cea de șef, s-ar intra pe cîmpul interimatelor, fapt inadmisibil de crearea a premiselor permanentizării acestora. Prin urmare, în scopul asigurării unui echilibru între aceste 2 componente (stabilitatea mandatului și excluderea interimatelor) la etapa modificării cadrului legislativ în partea ce ține de CSP urmează a se analiza și acest aspect. 2. Se acceptă. 3. Nu se acceptă. Este de necontestat faptul că membrii Colegiului de evaluare urmează să aplice în
--	---	--

			exclusivitate criteriile de meritocrație și profesionalism. La fel, și activitatea Colegiului disciplinar trebuie să fie ghidată de principiul profesionalismului. Prin urmare, de la etapa selectării în cadrul acestor Colegii activitatea membrilor urmează să fie ghidată de aceste principii. Or, <i>per a contraria</i>, este discutabilă selecția și profesionalismul în sine a persoanelor din componența acestor colegii. În același timp, nu se exclude necesitatea organizării și antrenării membrilor colegiilor CSP la diferite traininguri și ateliere de discuții pe domeniile de activitate. Însă această măsură constituie o activitate curentă care se poate regăsi în planul de activitate a CSP. 4. Se acceptă. Sarcina de lucru a judecătorilor CSJ urmează să fie analizată la etapa examinării reducerii numărului de judecători.
		La obiectivul specific 1.1.4 „Perfecționarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor și procurorilor”: 1. La lit. a) se propune completarea listei instituțiilor responsabile cu: Autoritatea Națională de Integritate. 2. La lit.k) „Evaluarea implementării noilor proceduri și criterii de selecție și evaluare a judecătorilor”, se propune înlocuirea cuvântului „judecătorilor” cu cuvântul „procurorilor”. Totodată se propune completarea listei instituțiilor responsabile cu: Consiliul Superior al Procurorilor.	1. Realizarea acestei acțiuni va implica mai multe autorități deținătoare de date. 2. Se acceptă.
		La acțiunea 1.2.2. „Asigurarea unei verificări efective a declarațiilor de avere și interese personale ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate”, lit. a), se propune finalizarea, sub aspect redacțional, al textului acțiunii de referință.	Se acceptă.

	La acțiunea 1.3.1 „Dezvoltarea mecanismelor/ programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul justiției”, lit. d) „Publicarea pe pagina web a CSP a tuturor hotărârilor adoptate de organele din componența acestuia”, se propune reformularea acțiunii după cum urmează: „d) Elaborarea cadrului normativ instituțional privind publicarea hotărârilor colegiilor din subordinea CSP”. Indicatori de rezultat: „1.Cadru normativ instituțional elaborat.” De asemenea, este necesară reexaminarea indicatorului de rezultat 100% hotărâri ale colegiilor specializate ale Consiliului Superior al Procurorilor publicate și completarea listei instituțiilor responsabile cu: Ministerul Justiției. Potrivit art. 85 alin. (1) din Legea cu privire la Procuratură <i>„Hotărârile colegiilor se emit în scris, sînt motivate, se semnează de către toți membrii colegiului prezenți la ședință și se publică, în termen de 10 zile lucrătoare de la data emiterii lor, pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Procurorilor. Hotărârile privind evaluarea procurorilor nu se publică, însă rezultatele evaluării sînt date publicității.”</i> Respectiv este imposibil realizarea în proporție de 100% a indicatorului. Totodată, pentru a asigura un echilibru între principiul transparenței dar și exigențe protecției datelor cu caracter personal și a confidențialității urmăririi penale, sunt necesare reguli clare și previzibile referitor la modul de publicare a hotărârilor.	Nu se acceptă. Scopul acestei acțiuni este asigurarea publicării tuturor actelor CSP și a colegiilor sale în condițiile legii. Or, în prezent deși în temeiul art.85 din Legea cu privire la Procuratură hotărârile Colegiului de disciplină urmează a fi publicate, în termen de 10 zile lucrătoare de la data emiterii lor, pe pagina web oficială a Consiliului Superior al Procurorilor, pagina CSP nu conține nici o informație în acest sens. Totodată, această acțiune nu exclude faptul că în cazul în care este necesar CSP poate elabora un cadru normativ intern, care nu poate depăși legea, privind procedura și condițiile de publicare a informației pe pagina sa web.
	La obiectivul specific 1.3.2. „Implementarea mecanismului de efectuare periodică a sondajelor în cadrul sistemului justiției”, se propune excluderea Consiliului Superior al Procurorilor de la realizarea acțiunilor de referință. CSP nu își poate asuma realizarea acțiunii de la lit. a)-c). CSP poate interveni doar sub aspectul oferirii suportului analitic.	Nu se acceptă. În acest proces urmează a fi antrenate toate instituțiile din sectorul justiției. În același timp acțiunile nu urmează a fi înțelese că CSP va fi antrenat în procesul tehnic de realizare a sondajului în teren.
	La obiectivul specific 2.1.2 „Asigurarea stabilității și clarității legii penale”, se propune excluderea de la lit. a) și b) a Consiliului Superior al Procurorilor. Acțiunile se referă la modificarea legii penale în scopul stabilirii unei politici unice pe termen lung, domeniu impropriu CSP-ului.	Se acceptă.
	La obiectivul specific 2.3.1. „Consolidarea și dezvoltarea sistemului de	Se acceptă.

		formare profesională a judecătorilor și procurorilor” la lit. b), se propune completarea la rubrica instituții responsabile cu cuvântul „instanțe”: „instanțe judecătorești” și suplinirea cu: Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor.	
		La acțiunea 2.3.2 „Formarea și dezvoltarea abilităților non-judiciare pentru judecători, procurori și personalul auxiliar”, la lit. e), f), se propune completarea listei instituțiilor responsabile cu: Procuratura Generală	Se acceptă.
10.	Procuratura Generală	Cu referire la proiectul <i>Strategiei</i>: 6. La Direcția strategică I, Obiectivul 1.1. prevede „Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii”, astfel acest Obiectiv se referă la consolidarea independenței atât a instanțelor de judecată cât și a sistemului Procuraturii. Întru realizarea acestui obiectiv general, a fost prevăzut Obiectivul specific „Fortificarea capacităților organelor procuraturii”, care din titlu și în esență s-ar referi la eficiența activității procuraturii, și nu la domeniul consolidării independenței acesteia. Astfel, pentru a asigura realizarea scopului Obiectivului general 1.1., se propune expunerea obiectivului specific menționat în următoarea redacție: „Sporirea independenței sistemului Procuraturii”. De asemenea, acest Obiectiv specific în noua redacție urmează să se regăsească și în Planul de acțiuni. În context, acest obiectiv ar trebui să cuprindă acțiuni care s-ar alinia recomandărilor internaționale, inclusiv celor expuse de CCPE în avizul 9, precum că „Tendința generală de consolidare a independenței și autonomiei efective a Parchetului ar trebui încurajată”, și anume: oportunitatea atribuirii procurorilor în perspectivă a statutului de magistrat, alinierea garanțiilor sociale ale procurorilor cu cele ale judecătorilor, modificarea legislației în vederea excluderii Procurorului General din componența organelor consultative sau colegiale care sunt constituite de executiv sau legislativ (<i>raționamentele planificării acțiunilor obiectivului specific „Sporirea independenței sistemului Procuraturii” le vom expune mai jos la proiectul Planului de acțiuni</i>).	Avînd în vedere că comentariile și propunerile de la acest punct sunt interdependente de cele reflectate și la pct. 3, argumentele de rigoare sunt prezentate mai jos.
		2. La Direcția strategică III, Obiectivul 3.2. prevede „Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției”. Astfel, acest Obiectiv oferă o atenție sporită fortificării capacităților personalului instanțelor judecătorești, fără a acoperi personalul din sistemul Procuraturii. Unele acțiuni prevăzute în proiectul Planului de acțiuni, cum ar fi majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului	Se acceptă parțial. Necesitatea asigurării unei salarizări adecvate constituie o problemă a întregului sector bugetar, or fluctuația de cadre în acest sector este determinată inclusiv de mărimea mică a

fluctuației, sunt necesare și actuale inclusiv pentru personalul Procuraturii. În context oferim tabloul fluctuației personalului de funcționari publici din cadrul sistemului Procuraturii, care a fost redat în Raportul de activitate a Procuraturii pentru anul 2019, după cum urmează în următorul tabel:				salariilor. Dacă este să ne referim la sectorul justiției, majorarea salariilor este necesară pentru întreg sector și anume cel al procuraturii, poliției, sistemului penitenciar, sistemului de probațiune și pentru angajații Ministerului Justiției și ai Institutului Național al Justiției, etc.
Ocuparea funcțiilor de funcționar public către 31.12.2019				
Unitatea structurală	Posturi de funcționari publici			Temporar vacante
	Total	Ocupate	Vacante	
Procuratura Generală	87	61		În același timp, stabilirea în proiect a acțiunii doar în raport cu personalul instanțelor judecătorești derivă din obligația executării hotărârilor Curții Constituționale nr. 24 din 10.09.2013 și nr.25 din 06.11.2014 prin care Curtea a reținut că pentru funcțiile publice similare din cadrul autorităților poziționate pe aceeași scară în ierarhia instituțională a puterilor în stat urmează a fi asigurată o salarizare echilibrată. Astfel, în cazul unor funcții echivalente, funcționarii din sistemul judecătoresc urmează să beneficieze de o salarizare cel puțin egală cu cea a funcționarilor din cadrul autorităților puterii legislative și celei executive, poziționate pe aceeași scară în ierarhia instituțională. Deși, după pronunțarea acestor hotărâri, au fost operate modificări în legislație, totuși odată cu adoptarea noii legii a salarizării se atestă menținerea salarizării diminuate a funcționarilor din cadrul instanțelor judecătorești în raport cu funcționarii din cadrul Parlamentului și autorităților executive.
Procuraturile specializate	88	69		
Procuraturile teritoriale	288	213		
Total	463	343		
Ocuparea funcțiilor de funcționar public cu statut special către 31.12.2019				
Unitatea structurală	Posturi de funcționari cu statut special			Temporar vacante
	Total	Ocupate	Vacante	
Procuratura Generală	6	6		
Procuraturile specializate	60	33		
Total	66	39		
În context venim cu recomandarea ca Obiectivul 3.2. să cuprindă acțiuni de fortificare a capacităților personalului Procuraturii, similare cu cele prevăzute pentru personalul instanțelor judecătorești.				

3. Pentru o mai bună orientare, în textul Strategiei, considerăm necesară numerotarea „obiectivelor specifice” și a „rezultatelor scontate”.	Se acceptă.						
4. Referire la termenul de „procuratură”, utilizat cu literă mică în textul Strategiei și a Planului de Acțiuni, propunem substituirea acestuia cu termenul „Procuratură” scris cu literă mare. Formula acestui termen este utilizată de Legea cu privire la Procuratură nr.3 din 25.12.2016. În acest context, se propune uniformizarea termenilor utilizați în actele normative. Aceleași argumente se referă și la sintagma „organele procuraturii”, care urmează de substituită cu sintagma „sistemul Procuraturii”.	Se acceptă.						
5. O altă deficiență, care considerăm că ar putea crea confuzii pentru instituțiile desemnate responsabile de a realiza obiectivele și acțiunile planificate, este redarea textuală diferită în Strategie și în Planul de acțiuni a obiectivelor specifice și a rezultatelor scontate. Pentru a oferi o mai bună redare a acestor neconcordanțe ne vom referi la Obiectivul 1.1., și vom expune diferențele de text în următorul tabel: <table border="1"> <tr> <td>Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024</td><td>Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei</td></tr> <tr> <td colspan="2">Obiectivul 1.1. – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii</td></tr> <tr> <td> Rezultatul scontat • Independența sistemului judecătoresc asigurată; • Eficiența activității instanțelor judecătorești și a procuraturii asigurată; • Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare judecătorească și a procuraturii fortificate; </td><td> Rezultatul scontat: 1. Independența sistemului judecătoresc și a procuraturii consolidată; 2. Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare (Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor) fortificate </td></tr> </table>	Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024	Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei	Obiectivul 1.1. – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii		Rezultatul scontat • Independența sistemului judecătoresc asigurată; • Eficiența activității instanțelor judecătorești și a procuraturii asigurată; • Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare judecătorească și a procuraturii fortificate;	Rezultatul scontat: 1. Independența sistemului judecătoresc și a procuraturii consolidată; 2. Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare (Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor) fortificate	Se acceptă. Proiectul Strategiei și al Planului de acțiuni au fost modificate/ajustate suplimentar în scopul excluderii unor divergențe sau erori redacționale.
Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024	Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei						
Obiectivul 1.1. – Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii							
Rezultatul scontat • Independența sistemului judecătoresc asigurată; • Eficiența activității instanțelor judecătorești și a procuraturii asigurată; • Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare judecătorească și a procuraturii fortificate;	Rezultatul scontat: 1. Independența sistemului judecătoresc și a procuraturii consolidată; 2. Capacitățile instituționale ale autorităților de administrare (Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor) fortificate						

• Accedere în funcția de judecător și procuror a persoanelor profesionale și integre asigurate		
Obiective specifice : • Modificarea Constituției și a cadrului normativ în partea ce ține de asigurarea independenței judecătorilor și fortificarea capacităților Consiliului Superior al Magistraturii; • Fortificarea capacităților organelor procuraturii; • Perfecționarea mecanismului de accedere în funcția de judecător și procuror; • Modificarea Constituției și a cadrului normativ în partea ce ține de componența și durata mandatului judecătorilor Curții Constituționale	Obiective specifice : 1.1.1. Sporirea independenței sistemului judecătoresc 1.1.2. Consolidarea independenței și a capacităților Consiliului Superior al Magistraturii 1.1.3. Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor 1.1.4. Perfecționarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor și procurorilor 1.1.5. Consolidarea rolului Curții Constituționale	
În context, propunem ca toate obiectivele specifice și rezultatele scontate din cele 3 direcții strategice urmează să fie expuse într-o redacție unică atât în Strategie cât și în Planul de acțiuni.		
Cu referire la proiectul <i>Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei</i>:		
6. La Direcția strategică I, Obiectivul 1.1. „Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii”, propunem introducerea unui nou obiectiv specific 1.1.2. „Sporirea independenței sistemului Procuraturii”, cu următoarele acțiuni redată conform tabelului proiectului Planului de acțiuni:	Se acceptă parțial. - Cu referire la asigurarea independenței procurorilor, acordarea statutului de magistrat și sporirea garanțiilor sociale	

Direcția strategică 1. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI

Obiectivul 1.1. Consolidarea independenței sistemului judecătoresc și procuraturii

Obiectivul specific	Acțiunea	Termen	Indicatori de rezultat	Instituții responsabile
1.1.2. Sporirea independenței sistemului Procuraturii	a) Efectuarea studiului din perspectiva oportunității atribuirii procurorilor a statutului de magistrat	2021	1. Studiu cu privire la atribuirea procurorilor a statutului de magistrat; 2. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției; Procuratura Generală; Consiliul Superior al Procurorilor
	b) Modificarea legislației în vederea alinierii garanțiilor sociale ale procurorilor cu cele ale judecătorilor	2021	1. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor

Este de necontestat faptul că independența și autonomia procuraturii constituie un corolar indispensabil pentru independența justiției. Potrivit standardelor internaționale la care s-a făcut referință, procurorii ar trebui să fie autonomi în luarea deciziilor și ar trebui să își îndeplinească sarcinile în afara oricăror ingerințe și presiuni externe, conform principiilor separației puterilor și responsabilității.

În Avizul nr. 13 (2018) al CCPE privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor CCPE a recomandat în mod expres, pe baza perspectivei sale de a fi vocea procurorilor în toată Europa, ca „statele membre să garanteze un statut pentru procurori care să le asigure independența externă și internă, preferabil prin dispoziții la cel mai înalt nivel legal și care să le garanteze aplicarea lor de către un organ independent, cum ar fi Consiliul Procurorilor, în special pentru numiri, cariere și disciplină”.

Comunicăm că în anul 2016 a fost realizată reforma Procuraturii, fiind adoptată în acest sens o nouă lege. În cadrul procesului de elaborare a noului cadru legal au fost analizate standardele forurilor internaționale în materie dar și practica altor state europene. Proiectul legii a fost expertizat și de către Comisia de la Veneția.

În acord cu cele mai bune practici noua lege instituie o serie de garanții și principii care au drept scop asigurarea unei activități independente a procurorilor. Astfel, potrivit art.3 din lege „Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau

	c) Modificarea legislației în vederea excluderii Procurorului General din componența organelor consultative publice (Consilii, Comitete, Comisii)	2021	1. Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat	Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă. [...] Independența procesuală a procurorului este asigurată prin garanții care exclud orice influență politică, financiară, administrativă sau de altă natură asupra procurorului legată de exercitarea atribuțiilor sale.” Art. 33 din lege stabilește că, independența procurorului este asigurată prin: a) <i>determinarea strictă, prin lege, a statutului procurorului, delimitarea atribuțiilor Procuraturii, a atribuțiilor și a competențelor procurorului în cadrul exercitării funcțiilor Procuraturii;</i> b) <i>procedurile de numire, de suspendare și de eliberare din funcție;</i> c) <i>inviolabilitatea lui;</i> d) <i>discreția decizională a procurorului în exercițiul funcției, acordată prin lege;</i> e) <i>stabilirea, prin lege, a interdicției privind imixtiunea altor persoane sau autorități în activitatea procurorului;</i> f) <i>asigurarea mijloacelor adecvate pentru funcționarea Procuraturii, crearea condițiilor organizatorice și tehnice favorabile activității acesteia;</i> g) <i>asigurarea materială și socială a procurorului;</i> h) <i>alte măsuri prevăzute de lege.</i> Noul cadru legal a instituit și garanții sociale substanțiale. Astfel, salariul procurorilor au fost stabilite prin raportare la salariile judecătorilor. Totodată, s-a revizuit cuantumul indemnizației unice de concediere similar cu formula de calcul stabilită pentru judecători. În același timp, în expertiza realizată la proiectul Strategiei de către experții Consiliului Europei aceștia au menționat că
--	---	------	--	--	--

Raționamentele planificării acestui obiectiv și a acțiunilor a) – b), rezultă din prevederile standardelor și cerințelor internaționale, după cum urmează:

- **Asociația Europeană a Magistraților pentru Democrație și Drepturile Omului (MEDEL) în Declarația de la Palermo** prevedea că, procurorii ar trebui echivalați cu magistrații, deoarece ei au obligația de a asigura egalitatea cetățenilor în fața legii;

- **Declarația de la Bordeaux „Judecătorii și procurorii într-o societate democratică”, din 2009, adoptată în comun de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCPE) și Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE),** care prevede:

[...]27. Independența procurorilor este indispensabilă pentru a le permite să-și desfășoare sarcinile. Consolidează rolul lor în statul de drept și în societate și, de asemenea, garantează că sistemul de justiție va funcționa echitabil și eficient și că toate beneficiile independenței judiciare vor fi realizate (alineatele 3 și 8 din Declarație). Astfel, asemănătoare independenței asigurate judecătorilor, independența procurorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu conferit în interesul procurorilor, ci o garanție în interesul unei justiții echitabile, imparțiale și eficiente care protejează atât interesele publice, cât și cele private ale persoanelor în cauză. [...]

[...]34. Independența judecătorilor și a procurorilor este inseparabilă de statul de drept. Judecătorii, cât și procurorii acționează pentru binele comun, în numele societății și ai cetățenilor ei, care își doresc garantarea drepturilor și libertăților lor sub toate aspectele lor. [...]

[...]37. Respectarea principiilor de mai sus înseamnă ca statutul procurorilor să fie garantat prin lege la nivelul cel mai înalt posibil, într-o manieră similară cu cel al judecătorilor. Proximitatea și caracterul complementar al misiunilor judecătorilor și procurorilor creează cerințe și garanții similare în ceea ce privește statutul și condițiile de serviciu, în special în ceea ce privește recrutarea, formarea, dezvoltarea carierei, disciplina, transferul, remunerarea, încetarea funcțiilor și libertatea de a crea asociații profesionale[...] - Carta de la Roma, adoptată prin Avizul CCPE nr.9 din 17.12.2014 cu privire la normele și principiile europene privind procurorii, în care se prevede următoarele: [...]33. Independența procurorilor – esențială pentru statul de drept – trebuie garantată prin lege, la cel mai înalt nivel posibil, într-o manieră similară cu cea a judecătorilor[...] - Avizul CCPE nr. 13 din 2018 cu privire la independența, responsabilitatea și etica procurorilor, în care se prevede următoarele: [...]29. Se vor asigura procurorilor mijloace de trai comparabile cu cele ale judecătorilor, inclusiv remunerarea corespunzătoare, asigurarea independenței materiale și a protecției acestora, precum și cea a membrilor familiilor lor. Această protecție trebuie să includă protecția juridică și fizică a vieții, sănătății și bunurilor lor, precum și a onoarei și a reputației lor, împotriva oricărei violențe, atac sau presiuni, și li se vor oferi asigurări din partea statului în această privință[...]. Prin acest aviz, CCPE a expus pentru statele membri următoarea recomandare: [...]iii. Statutul, remunerarea și tratamentul procurorilor, precum și resursele financiare, umane și alte resurse puse la dispoziția serviciilor publice de urmărire penală/ministerelor publice trebuie să fie, în mod comparabil cu cel al judecătorilor, proporționale cu misiunile și atribuțiile specifice ale procurorilor[...]. Astfel, standardele menționate mai sus, în esență impun ideea egalării statutului procurorilor cu cel al judecătorilor. Totodată, considerăm că acordarea statutului de „magistrat” procurorilor, ar trimite un semnal clar de implementare a recomandărilor și standardelor internaționale pentru partenerii de dezvoltare iar procurorilor și	urmează a se face o distincție între independența judecătorilor și cea a procurorilor. Astfel, se reține că tendința este spre o mai mare independență a procurorilor, cerințele nu sunt similare cu cele ale judecătorilor deoarece există o dependență ierarhică funcțională. În contextul celor menționate, toate elementele necesare asigurării independenței procurorilor au fost garantate de către legiuitor. În urma analizei practicilor altor state se atestă că modele de funcționare a Procuraturilor și statutul procurorilor nu sunt identice, respectiv nici statutul de magistrat nu este atribuit în toate statele și nu constituie o condiție sine-qua-non statutul de magistrat. În același timp, se acceptă propunerea de a efectua o analiză privind oportunitatea atribuirii statutului de magistrat. - Cu referire la propunerea de modificare a legislației în vederea excluderii Procurorului General din componența organelor consultative publice, se reține că nu a fost prezentat nici un exemplu de participare incompatibilă a Procurorului General în anumite consilii/comisii constituite de către executiv sau legislativ. Toate exemplul de referință indicat la Avizul CCPE nr.9 este mai puțin relevant în acest context deoarece pct. 34 stabilește că „procurorii ar trebui să ia decizii în mod independent și, în timp ce cooperează cu alte instituții, ar trebui să-și îndeplinească sarcinile în afara oricăror presiuni externe sau imixtiuni din partea executivului sau legislativului, în conformitate cu principiile de separație a puterilor și responsabilității”. Prin urmare, cerința de bază este de
---	---

comunității că funcția fundamentală a procurorului nu este de a obține o sentință de condamnare, ci de a se asigura că justiția este îndeplinită. De asemenea, acordarea acestui statut procurorilor, reprezintă o modernizarea a profesiei de procuror. Procurorul va fi un magistrat fără putere judiciară, care se ocupă direct de conducerea și exercitarea urmăririi penale, reprezentarea învinuirii în instanțele judecătorești, apărarea intereselor societății, ordinea de drept, drepturile și libertățile omului, în condițiile legii. Sentimentul de responsabilitate sporită pe care acest statut l-ar da procurorilor va fi esențial. Un procuror care se vede magistrat este mai puțin dispus să tolereze desfășurarea necorespunzătoare a unei investigații ci, mai degrabă, să ceară respectarea drepturilor persoanelor. De asemenea, procurorii ar putea fi mai dispuși să-și exercite discreția și mai puțin dispuși să fie supuși unei influențe din interior sau exterior necorespunzătoare, dacă ei au statut de magistrați. Această schimbare de statut va juca un rol major în eradicarea culturii procurorilor în exercitarea obligațiilor lor de serviciu. În conformitate cu legislația altor state, au calitate de magistrați procurorii din Franța, Belgia, Olanda, Danemarca, Finlanda, Polonia, Japonia, Estonia, Siria, România, Suedia, Germania, Italia, Cehia, Slovenia, Elveția etc. 1.2.1. Cu referire la raționamentul necesității planificării acțiunii prevăzute la lit. c), acesta este definit din principiul independenței instituționale prevăzut de cadrul normativ în vigoare, inclusiv de Constituție. De asemenea acest principiu este prevăzut și de standardele internaționale, după cum urmează: - Carta de la Roma, adoptată prin Avizul CCPE nr.9, care prevede: [...]34. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a considerat necesar să sublinieze că „într-o societate democratică, atât instanțele, cât și instanțele de investigare trebuie să rămână fără presiuni politice”. Rezultă că procurorii ar trebui să fie autonomi la luarea deciziilor, și în colaborare cu alte instituții, să-și îndeplinească sarcinile respective fără a se supune presiunilor externe sau intervențiilor puterii executive sau parlamentului, având în vedere principiile separării puterilor și responsabilității[...]. - Avizul CCPE nr. 13 din 2018 cu privire la independența, responsabilitatea și etica procurorilor, în care se prevede:	îndeplinire a atribuțiilor în mod independent și nu de excludere a cooperării interinstituționale. Cooperarea interinstituțională este un element indispensabil într-o societate democratică. Și Legea cu privire la Procuratură stabilește că „<i>Procuratura cooperează cu alte autorități pentru realizarea funcțiilor prevăzute de prezenta lege</i>”. Prin urmare, participarea Procurorului General la astfel de forumuri nu poate constitui un element care afectează independența și autonomia Procuraturii în întregime, or, acesta urmează să acționeze în limita mandatului atribuit de lege și în virtutea obligațiilor sale funcționale, principala fiind păstrarea confidențialității informațiilor din cauzelor penale în derulare.
---	--

	[...]32. În unele tradiții juridice, opinia publică asociază acțiunea publică a procurorilor cu exercitarea puterii publice, în special prin intermediul guvernului. Jurisprudența CEDO impune independența reciprocă a acestor două autorități, deoarece lipsa acesteia distruge legitimitatea intervenției procurorului în faza de pregătire și în desfășurarea procesului penal, precum și în domeniile sale de competență din afara domeniului penal. Într-adevăr, procurorul trebuie să fie garantul respectării legii și apărătorul societății: nu trebuie să transmită interesele vreunui grup social, politic sau religios, ale vreunei fracțiuni a guvernului sau să își protejeze susținătorii[...]. Prin acest aviz, CCPE a expus pentru statele membri următoarele recomandări: [...]i. Trebuie să se adopte dispoziții corespunzătoare în statele membri, în paralel cu independența judecătorilor, pentru a consolida independența, responsabilitatea și etica procurorilor în domeniul penal sau în celelalte domenii de competență ale acestora. Influența politică nu este acceptabilă[...]. [...]iv. Instrucțiunile furnizate de executiv cu privire la anumite cazuri sunt în general nedorite[...]. Astfel, pornind de la standardele internaționale expuse <i>supra</i>, aflarea actuală a Procurorului General în anumite organe consultative sau colegiale care reprezintă puterea executivă sau legislativă ar putea fi privită ca o influență politică.	
	7. În vederea sporirii gradului de fortificare a capacităților Consiliului Superior al Procurorilor, propunem completarea Obiectivului specific 1.1.3. „Fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor”, cu acțiunile e); f); g), după cum urmează: „e) <i>Atribuirea Consiliului Superior al Procurorilor a statutului de subiect cu dreptul de sesizare a Curții Constituționale;</i> f) <i>Modificarea cadrului normativ prin acordarea Consiliului Superior al Procurorilor a atribuției de examinare a cazurilor de exercitare a presiunii politice asupra procurorilor în exercitarea funcțiilor;</i> g) <i>Modificarea legislației în vederea abilitării Consiliului Superior al Procurorilor cu dreptul de a participa la procesul de elaborare a actelor legislative din domeniul de activitate al Procuraturii”.</i>	Se acceptă parțial. - Cu referire la propunerea de completare cu lit.e) menționăm că în scopul excluderii dispersării unor acțiuni care vizează o anumită instituție, toate modificările privind procedura în fața Curții Constituționale, inclusiv subiecții cu drept de sesizare, se regăsesc la un obiectiv specific distinct „Consolidarea rolului Curții Constituționale”. - cu referire la acțiunea propusă la lit.f) nu prea este clar ce acțiuni concrete urmează să întreprindă CSP și care este scopul acestor modificări. Or, în virtutea prevederilor

		constituționale CSP este garantul independenței și imparțialității procurorilor. Respectiv, în virtutea mandatului CSP trebuie să reacționeze la cazurile de presiune politică asupra procurorilor. - cu referire la lit.g) menționăm că Ministerul Justiției a inițiat modificarea Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative prin care se propune inclusiv modificarea art. 32 alin. (2). În același timp, pînă în prezent nu sunt atestate carențe la acest aspect iar toate proiectele de amendare a legislației în partea care vizează procuratura și CSP au fost coordonate inclusiv cu acesta din urmă. Or, potrivit art. 32 alin. (1) din legea precitată, proiectul actului normativ, însoțit de nota informativă, se transmite spre avizare autorităților publice responsabile de implementarea prevederilor conținute în proiect.																				
8. La Obiectivul specific 1.2.1. „Modificarea legislației în vederea eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității”, propunem planificarea acțiunii prevăzute la lit. d), după cum urmează în tabelul proiectului Planului de acțiuni:	<table><tr><th colspan="5">Direcția strategică I. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI</th></tr><tr><th colspan="5">Obiectivul 1.2. Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției</th></tr><tr><th>Obiectivul specific</th><th>Acțiunea</th><th>Termen</th><th>Indicatori de rezultat</th><th>Instituții responsabile</th></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Direcția strategică I. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI					Obiectivul 1.2. Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției					Obiectivul specific	Acțiunea	Termen	Indicatori de rezultat	Instituții responsabile						Nu se acceptă. Acțiunea propusă, în esență, constă în dublarea prevederilor legale. Or, în virtutea prevederilor existente CSP are obligația de a aplica Legea nr.122/2018 privind avertizorii de integritate și Legea integrității nr.82/2017. Astfel, art.5 al Legii nr.82/2017 stabilește că <i>subiecții care exercită drepturi, obligații și atribuții prevăzute de lege sînt entitățile publice, conducătorii entităților publice.</i> La fel, și art. 5 al Legii nr.122/2018 stabilește că subiecții legii sunt și angajatorii. Prin urmare, nu se poate afirma că aceste două legi nu vizează și CSP-ul.
Direcția strategică I. INDEPENDENȚA, RESPONSABILITATEA ȘI INTEGRITATEA ACTORILOR DIN SECTORUL JUSTIȚIEI																						
Obiectivul 1.2. Consolidarea integrității și responsabilității în sectorul justiției																						
Obiectivul specific	Acțiunea	Termen	Indicatori de rezultat	Instituții responsabile																		

	1.2.2. Modificarea legislației în vederea a eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității	c) Analiza și evaluarea eficienței mecanismului de evaluare a integrității instituționale				
		d) Modificarea prevederilor Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură în vederea abilitării Consiliului Superior al Procurorilor cu competențe în domeniul aplicării prevederilor Legii nr.122 din 12.07.2018 privind avertizorii de integritate și a Legii integrității nr.82 din 25.05.2017		Proiect de modificare a cadrului normativ adopt	Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Procurorilor Procuratura Generală.	
		Raționamentele includerii acțiunii prevăzute la lit. d), rezultă din prevederile art.3 al Legii nr.122 din 12.07.2018 privind avertizorii de integritate, care prevede că „angajator este entitate publică sau privată care a intrat în raporturi juridice de muncă cu un angajat. În cazul judecătorilor și procurorilor se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor.”				
	9. La Obiectivul specific 1.3.2., acțiunea b) „Efectuarea periodică (odată la 3 ani) a sondajelor în rândul sistemului judecătoresc și al procuraturii, al reprezentanților profesiilor juridice conexe justiției și a justițiabililor”, propunem substituirea cifrei 3 cu cifra 1 (anual). Or, cum rezultă din titlul					Nu se acceptă. Prin această măsură se propune instituirea la nivel de țară a unui mecanism de efectuare sistematică a sondajelor în cadrul sectorului

	obiectivului planificat, sunt necesare mai multe sondaje de efectuat pe toată durata Strategiei, iar prin stabilirea termenului de 3 ani, ar rezulta efectuarea unui singur sondaj la sfârșitul duratei Strategiei	justiției similar modelului instituit la nivelul Uniunii Europene, precum și a statelor sale membre. Astfel, pentru a avea o imagine în evoluție a situației în sector, un astfel de exercițiu urmează a fi realizat odată la 3-5 ani. Această perioadă ne va permite să constatăm impactul unor reforme realizate. Totodată, acest exercițiu este unul extrem de complex și care implică resurse financiare mari. Dacă analizăm ultimul exercițiu realizat de UE, observăm că acesta acoperă perioada 2012-2019 (2020 EU Justice Scoreboard). Prin urmare, această măsură nu trebuie confundată cu monitorizarea implementării Strategiei. Or, rezultatele vor putea fi evaluate ulterior după o anumită perioadă de implementare a acesteia. Mai mult, această acțiune nu exclude faptul că nu pot fi realizate sondaje, inclusiv în fiecare an, în anumite sectoare și pe anumite domenii. În acest sens, chiar se încurajează autoritățile.
	10. În vederea îmbunătățirii accesului în sedii a persoanelor cu dizabilități, propunem completarea Obiectivului specific 2.1.1. „Facilitarea accesului la justiție, în special a grupurilor vulnerabile și subreprezentate”, cu acțiunea h), după cum urmează: „ h) <i>Adaptarea accesului în edificiile procuraturilor și a instanțelor de judecată pentru persoanele cu dezabilități</i>”.	Nu se acceptă. Realizarea acestui obiectiv este extrem de important însă deja se regăsește în alt document de politici și anume: <i>Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022.</i> Potrivit Programului și al Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia, unul dintre obiective îl constituie „<i>Asigurarea de către autoritățile publice a accesibilității la</i>

		<i>infrastructură pentru persoanele cu dizabilități”.</i> Prin urmare, după cum s-a menționat și în textul Strategiei, scopul acesteia este inclusiv de a evita dublarea obiectivelor/măsurilor din diferite documente de politici.
	11. În scopul sporirii eficientizării procedurilor în cadrul urmăririi penale, propunem completarea Obiectivul specific 2.1.3. „Simplificarea și eficientizarea procedurilor judiciare”, cu acțiunile e); f); g); h), după cum urmează: <i>„e) Modificarea cadrului normativ în vederea introducerii obligativității de înregistrare video a audierilor în cadrul urmăririi penale și simplificarea procedurii de întocmire a procesului-verbal de audiere;</i> <i>f) Crearea în cadrul edificiilor organelor de urmărire penală și a procuraturilor a spațiilor special destinate pentru audierea persoanelor;</i> <i>g) Dotarea spațiilor destinate audierii persoanelor cu echipamentul necesar;</i> <i>h) Modificarea cadrului normativ în vederea completării Codului de procedură penală cu noțiunile de „document electronic” și „dosar electronic” în vederea armonizării cu prevederile Legii nr.142 din 19.07.2018 cu privire la schimbul de date și interoperabilitate.”.</i>	Se acceptă parțial. Toate modificările care vizează legislația procesual penală urmează a fi integrate în acțiunea de la lit.a). Nu se contestă importanța modificărilor propuse însă acestea vizează segmente extrem de specifice/înguste. Prin urmare, în cazul în care se acceptă includerea acestora este necesar detalierea tuturor modificărilor care se propun prin lit.a). Mai mult, în partea ce ține de propunerea de la lit.h) se constată că se referă la o modificare tehnică de ajustare a legislației și nu la una de concept. Cu referire la propunerea de la lit. f), aceasta urmează a fi sincronizată cu obiectivul privind „<i>optimizarea hârtii procuraturilor</i>”.
	12. La Obiectivul specific 3.2.2., acțiunea c) „Majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației”, propunem completarea textului titlului după sintagma „instanțelor judecătorești” cu textul „și a Procuraturii”. Raționamentul acestei propuneri a fost expus mai sus.	A se vedea cele enunțate mai sus.
	13. Cu referire la Obiectivul specific 3.2.6., acțiunea b) „Introducerea	Se acceptă parțial.

		sistemului de distribuire aleatorie a cauzelor în procuratură”, menționăm că în proiectul Strategiei nu sunt indicate anumite lacune sau provocări de actualitate care impun introducerea unui astfel de sistem, astfel că lipsa unei descrieri a problematicii pe acest subiect determină ambiguitatea acțiunii. În aceste condiții ar fi necesară o evaluare sau un studiu preventiv planificării acestei acțiuni în Planul de acțiuni.	Necesitatea instituirii sistemului de distribuire aleatorie a cauzelor derivă din obiectivul general de combatere a corupției și excluderii unor interese și influențe necorespunzătoare. Totodată, la etapa inițială de elaborare a acestui document de politici, prin scrisoarea nr.28-1d/18-59 din 09.02.2018 Procuratura Generală a prezentat în adresa Ministerului Justiției mai multe propuneri care urmează să se regăsească în noul Plan de acțiuni printre care se enumeră și cea de „<i>crearea și aplicare a sistemului distribuirii aleatorii a dosarelor în procuratură</i>”. În același timp, acțiunea va fi revizuită ținându-se cont de subacțiunile propuse anterior.
		14. Cu referire la titlul Planului de acțiuni, recomandăm redarea corectă a denumirii Strategiei.	Se acceptă.
		15. La Obiectivele specifice 1.1.3.; 2.4.1. de corectat eroarea de numerotare a literelor acțiunilor.	Se acceptă.
		16. La Obiectivul specific 1.1.4., acțiunea k), de corectat eroarea prin substituirea textului „judecătorilor” cu textul „procurorilor”.	Se acceptă.
		17. La Obiectivul specific „Îmbunătățirea cadrului normativ în materia arbitrajului”, urmează a se corecta eroarea prin substituirea cifrelor „2.4.3., cu cifrele „2.4.2”, după care se va revedea numerotarea în continuare.	Se acceptă.
11.	Aparatul Președintelui Republicii Moldova	Instituția prezidențială în urma examinării proiectului <i>Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024</i> și al <i>Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia</i>, atestă că ambele proiecte se prezintă a fi ambițioase, reflectând obiective aferente problemelor existente în cadrul sistemului judecătoresc, instrumentele de soluționare a acestora și impactul așteptat. Cu toate acestea, se consideră că unele acțiuni din proiectul Planului par declarative și urmează a fi examinate suplimentar, spre exemplu: 1. Acțiunea a) <i>Verificarea prioritară a averilor și intereselor tuturor</i>	

	<i> judecătorilor, procurorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor din cadrul obiectivului 1.2.2. Asigurarea unei verificări efective a declarațiilor de avere și interese ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate.</i> În acest sens, se menționează că cadrul legal în vigoare (Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate) deja prevede că cel puțin 40 la sută dintre controalele declarațiilor de avere și interese personale efectuate în decursul unui an calendaristic vor viza persoanele cu funcții de demnitate publică, care vor fi selectate în mod aleatoriu pentru controlul din oficiu al acestora. 2. Acțiunea a) Modificarea legislației procesuale civile și penale în vederea instituirii criteriilor de calitate și claritate a hotărârilor judecătorești din cadrul obiectivului 2.2.1. Stabilirea mecanismelor de sporire a calității și clarității actelor judecătorești. Menționăm că legislația procesual penală și procesual civilă deja reglementează cerințele pentru hotărârile/sentințele judecătorești – acestea trebuie să fie legale, întemeiate și motivate. Cu atât mai mult, considerăm că criteriile de calitate nu pot fi reglementate exhaustiv. 3. Acțiunea c) Majorarea salariului personalului instanțelor judecătorești în scopul reducerii fenomenului fluctuației prevăzută la obiectivul 3.2.2. Sporirea capacităților de personal în cadrul instanțelor judecătorești. Fenomenul fluctuației cadrelor se atestă în toate autoritățile publice, deci aceasta reprezintă o problemă care trebuie analizată și soluționată în ansamblu în sectorul bugetar. În caz contrar s-ar admite un nivel superior de salarizare a funcționarilor din sistemul judecătoresc în raport cu salarizarea funcționarilor care ocupă funcții identice în cadrul autorităților legislativă și executivă. Or, discrepanța dintre nivelul de salarizare a colaboratorilor care contribuie la exercitarea puterii judecătorești în comparație cu colaboratorii implicați în exercitarea puterii legislative și celei executive constituie un factor discriminatoriu și, în final, un factor dezechilibrat între puterile statului. De altfel, în Hotărârea nr. 24 din 10 septembrie 2013 Curtea a menționat: „75. [...] salarizarea diferă pentru exercitarea unor atribuții identice sau similare după complexitate între autorități poziționate pe aceeași scară în ierarhia instituțională a puterilor în stat urmează a fi calificată ca un tratament discriminatoriu. 76. Or, tratarea unei persoane sau a unui grup de persoane într-o manieră mai puțin favorabilă decât tratarea altei persoane într-o situație comparabilă constituie discriminare.” 4. De asemenea, se atrage atenția la obiectivul 3.1.2. Reorganizarea sistemului procuraturii. Una dintre acțiunile necesare pentru realizarea obiectivului	1. Nu se acceptă. În contextul prevederilor actuale nu pot fi verificați toți judecătorii și procurorii deoarece legea stabilește verificarea anuală a 40% a tuturor persoanelor de demnitate publică. În vederea asigurării integrității în sectorul justiției, scopul acțiunii este de a se verifica prioritar această categorie de subiecți. 2. Se acceptă parțial. Deși cadrul legal instituie unele norme principii, se propune instituirea unor criterii suplimentare în corespundere cu standardele internaționale în domeniu [<i>Opinia nr.11(2008) a Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) privind calitatea hotărârilor judecătorești; Avizul nr.7(2005) al CCJE</i>]. 3. Se acceptă parțial. Scopul acțiunii tocmai este asigurarea executării hotărârilor Curții Constituționale nr. 24 din 10.09.2013 și nr.25 din 06.11.2014, la care s-a făcut referire. Toate argumentele de rigoare sunt prezentate mai sus la opinia Procuraturii Generale. 4. Se acceptă. Toate aspectele enunțate vor fi examinate la etapa demarării acestei reforme.
--	---	---

		respectiv o constituie <i>reamplasarea, construcția sau renovarea procuraturilor și optimizarea numărului de personal</i> . Astfel, din moment ce se va optimiza numărul de personal, urmează a fi analizat și eventual ajustat cadrul normativ privind competența procuraturii, precum și structura acesteia.	
12.	Centrul Național Anticorupție	Se propune excluderea lit. c) de la pct. 1.1.1 care prevede abrogarea art. 307 din Codul Penal, întrucât riscă să nu își atingă scopul propus de sporire a independenței sistemului judecătoresc. Excluderea răspunderii judecătorilor poate crea un precedent periculos.	Nu se acceptă. Necesitatea abrogării art.307 din Codul penal a fost invocată de către experții internaționali în mai multe evaluări privind sistemul judecătoresc, această componentă de infracțiune fiind calificată ca un instrument de presiune care poate afecta independența judecătorilor. Or, judecătorii nu pot fi constrânși să-și exercite atribuțiile sub amenințarea unei sancțiuni, fapt care poate influența în mod nefavorabil hotărârile ce urmează a fi adoptate. În același timp, excluderea art.307 din Codul penal nu poate fi interpretată că judecătorul va fi absolvit de răspundere pentru faptele ilicite comise în exercitarea funcției. Actualul cadru normativ reglementează mai multe mecanisme, inclusiv de ordin penal, care permit responsabilizarea judecătorilor.
		Acțiunea 1.2.1. „Modificarea legislației în vederea eficientizării activității autorităților cu competențe în domeniul anticorupție și integrității”, în speță lit. b) prin care se propune „Limitarea competenței Procuraturii Anticorupție la investigarea cauzelor de corupție de nivel înalt”, se propune a fi reformulată/revizuită în sensul clarificării acesteia. Analizînd proiectul strategiei nu este clar cui îi va reveni competența de investigare a „corupției mici” precum și necesitatea limitării competențelor Procuraturii Anticorupție.	Nu se acceptă. Scopul acțiunii, care constituie o restanță în implementarea Planului de acțiuni RM-UE este axată pe competența Procuraturii Anticorupție. În același timp, la elaborarea proiectului de lege se va clarifica aspectul de investigare a „corupției mici”.
		Cu referire la pct. 1.2.1. lit. c) „Analiza și evaluarea eficienței mecanismului de evaluare a integrității instituționale”, CNA a beneficiat de proiectul Twinning în cadrul căreia a fost realizată această evaluare. Prin urmare este inoportun evaluarea repetată. Luînd în considerare propunerile experților se propune modificarea acțiunii cu	Se acceptă parțial. Propunerea care viza analiza acestei instituții a fost exclusă.

		următorul conținut: „Eficientizarea mecanismului de evaluare a integrității instituționale prin separarea celor două mecanisme: testarea integrității profesionale și evaluarea integrității instituționale”. Indicator de rezultat – proiect de modificare a cadrului normativ aprobat.	
		La obiectivul specific 1.2.2 „Asigurarea unei verificări efective a declarațiilor de avere și interese ale judecătorilor și procurorilor de către Autoritatea Națională de Integritate” se propune a fi inclusă o acțiune suplimentară care ar impune revizuirea procedurii de declarare a averilor și intereselor tuturor subiecților declarării reieșind din riscurile identificate în procesul de verificare și analiză a declarațiilor (ex. în scopul evitării includerii informațiilor formale în declarație – subestimarea bunurilor, donații nejustificate de la rude, sau evenimente de familie).	Se acceptă parțial. Modificarea legislației în scopul fortificării mecanismului de control al averilor și intereselor, inclusiv din perspectiva enunțată, este indicată la acțiunea a) al obiectivului 1.2.1. De asemenea, acest imperativ derivă și din angajamentele asumate în cadrul Memorandumului de înțelegere dintre RM și UE ratificat de Parlament la 11 septembrie 2020. Astfel, pentru îmbunătățirea eficienței ANI se propune extinderea competențelor inspectorilor de integritate în sensul atribuirii dreptului de a solicita evaluarea activelor persoanelor supuse controlului. La fel, se vor obliga subiecții declarării de a declara prețul de piață real al activelor.
		La obiectivul specific 1.4.1. „Fortificarea mecanismelor de independență, organizare a profesiilor conexe justiției și de îmbunătățire a calității serviciilor acordate”, la acțiunea propusă la lit.i) pe parcursul ultimilor 2 ani a fost analizat conceptual unificării metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare, însă opiniile unor actori sunt diferite. CNA susține necesitatea unei unificări a metodologiilor, fie printr-un act departamental al Ministerului Justiției fie prin hotărâre de Guvern. Prin urmare, se recomandă la capitolul „indicatori de rezultat” să se specifice: „<i>Proiect de modificare a cadrului normative aprobat</i>”.	Se acceptă.
		La obiectivul specific „2.1.5 Îmbunătățirea mecanismelor de executare a pedepselor penale”, la lit. b) nu s-a indicat nici o instituție responsabilă.	Se acceptă. Completările de rigoare au fost operate.
		La acțiunea 2.1.6. propunerea de la lit. a) „ asumarea de către MJ a rolului de promotor unic al proiectelor de amendare a legislației codificate” va determina tergiversarea modificării cadrului normativ. Totodată, o asemenea acțiune riscă să contribuie la apariția unei inegalități între sistemul organelor de drept și va discrimina unele instituții în raport cu altele, având în vedere că inițiativa	Se acceptă parțial. Argumentele de rigoare au fost menționate, mai sus, la opinia MAI.

		legislativă este o prerogativă a mai multor organe de drept. Nu se neagă importanța Ministerului Justiției în cadrul sistemului legislativ, acesta fiind un element esențial în monitorizarea respectării echilibrului între reglementări, totuși normele prevăzute în Codul penal, Codul de procedură penală, Codul contravențional, sunt aplicate, în special de către organele de constatare și de urmărire penală și anume entitățile responsabile de aplicarea cadrului legal pot aprecia just și obiectiv necesitatea unor modificări a legii. În acest sens, acordarea competenței exclusive Ministerului Justiției de modificare a actelor normative menționate va contribui la crearea unui sistem birocratic și complex de modificare a unei norme necesare pentru înfăptuirea actului justiției sau pentru exercitarea competențelor legale. Din practică s-au identificat circumstanțe în care un proiect remis spre promovare către entitatea vizată, se află în examinare de o perioadă îndelungată (depășind 6 luni), care în opinia noastră este un termen neargumentat/excesiv și fără a se cunoaște finalitatea acestuia.	
		În cadrul realizării obiectivului 3.3.1. „Asigurarea îmbunătățirii continue a funcționalității Programului integrat de gestionare a dosarelor (PIGD), se propune completarea acestuia cu o acțiune suplimentară, intitulată „Asigurarea accesului Centrului Național Anticorupție la sistemul PIGD în scopul realizării atribuției de analiză strategică și operațională a actelor de corupție și celor conexe corupției”. O asemenea completare va contribui la consolidarea capacității instituționale în scopul întocmirii unor analize strategice și operaționale a actelor de corupție și celor conexe corupției calitative și bine argumentate.	Nu se acceptă. Potrivit pct. 37 din Hotărârea Guvernului nr. 593/2017 ”Interacțiunea Sistemului informational judiciar (SIJ) cu resursele informaționale externe este realizată prin intermediul platformei de interoperabilitate (MConnect)”. Pct. 3 din Hotărârea Guvernului nr. 211/2019 privind platforma de interoperabilitate (MConnect) stabilește că ”Agenția de Guvernare Electronică este desemnată în calitate de posesor și deținător al platformei de interoperabilitate și autoritate competentă pentru asigurarea schimbului de date și interoperabilității, în conformitate cu Legea nr. 142/2018 cu privire la schimbul de date și interoperabilitate”. Actele normative menționate reglementează întreaga procedura de conectare la platforma MConnect a consumatorului de date.

			Prin urmare, în condițiile în care cadrul normativ deja reglementează procedura de acces nu este necesară stabilirea unei acțiuni în proiectul documentului de politici. Or, acțiunile necesare pentru conectare urmează a fi întreprinse și în prezent de către CNA.
		La acțiunea 3.3.7 „Dezvoltarea și implementarea Sistemului Informațional E-executare” lit. c) „Crearea platformei on-line pentru vânzarea la licitație a bunurilor confiscate” se propune ca în calitate de instituții responsabile de realizarea acțiunii, prioritar trebuie să fie incluși Serviciul Fiscal de Stat și Agenția Proprietății Publice. În acest sens, Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Proprietății Publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.902/2017 prevede la pct.7) <i>„Agenția realizează funcțiile stabilite de prezentul Regulament în următoarele domenii: 1) administrarea bunurilor proprietate publică a statului; 2) deetimizarea proprietății publice a statului; 3) postprivatizare; 4) parteneriate public-private; 5) evidența patrimoniului public; 6) asigurarea respectării drepturilor și intereselor patrimoniale ale statului”</i>. Mai mult ca atât, această entitate publică are dreptul conform Regulamentului de activitate <i>„să încheie, în conformitate cu cadrul normativ, contracte cu persoane juridice și fizice în vederea pregătirii pentru privatizare a întreprinderilor, <u>a organizării licitațiilor și concursurilor</u>, precum și pentru alte lucrări ce țin de domeniul său de activitate”</i> (pct.10 subpct.5 din Regulamentul sus-citat).	Nu se acceptă. Acțiunea propusă vizează crearea platformei informaționale și nu trebuie confundată cu procesul în sine de organizare a licitațiilor. Evident că în procesul de organizare a licitațiilor în raport cu bunurile statului vor fi antrenate toate autoritățile cu competențe în domeniu.
		La acțiunea 3.3.8. lit. b) „Crearea, exploatarea experimentală și implementarea Sistemului informațional e-Reținere”, la compartimentul indicatori de rezultat se propune modificarea sintagmei „e-Executare”, cu sintagma „e-Reținere”.	Se acceptă.
		La acțiunea 3.3.1.1. „Asigurarea interconectării sistemelor informaționale a organelor de drept” se propune completarea cu o acțiune nouă „Evaluarea și modificarea cadrului normative privind interoperabilitatea sistemelor informaționale a organelor de drept”	Nu se acceptă. În lipsa enunțării anumitor probleme existente în cadrul legal nu este clar scopul acțiunii propuse.
13.	Cancelaria de Stat	Se propune ajustarea Proiectului Strategiei la cerințele prevăzute în HG nr. 386/2020 „Cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici”, care, conform pct. 4,	Nu se acceptă. În scrisoarea nr. 02/5736 din 04.08.2020

	prevede exceptarea de la prevederile acesteia doar a documentelor de politici în vigoare. - Capitolul I. „Introducere” se propune a fi completat cu deciziile care au dus la elaborarea Strategiei în corespundere cu Obiectivele de Dezvoltare Durabilă specifice domeniului și indicatorii relevanți ai acestora, transpuși în Strategia națională de dezvoltare ”Moldova 2030” „Programul de activitate al Guvernului și angajamentele asumate de către Guvern, precum și cu raționamentul perioadei de implementare și a părților implicate în elaborarea Strategiei. - Capitolul II. „Descrierea situației” se va rezuma la descrierea problemelor din domeniu și a cauzelor acestora, inclusiv a potențialelor consecințe și riscuri în cazul neintervenției în soluționarea problemelor și a impactului acestora asupra principalelor grupuri vulnerabile afectate, cu utilizarea dovezilor calitative și cantitative. - Capitolul III. „Definirea problemelor” nu sunt reflectate principalele probleme specifice domeniului pe care documentul de politici își propune să le soluționeze, respectiv, se propune a fi exclus. - Capitolul IV. Obiectivele, direcțiile strategice, domeniile de intervenție și rezultatele scontate se propune a fi revizuit și divizat în trei capitole distincte pentru: (I) obiective, cu descrierea rezultatelor preconizate, (II) direcții prioritare, cu descrierea activităților planificate pentru atingerea fiecărui obiectiv în parte și (III) indicatori de monitorizare și evaluare, prin intermediul cărora va fi măsurat gradul de implementare a Strategiei precum și stabilit nivelul de realizare a obiectivelor. Totodată, se propune a fi utilizate sintagmele specifice noului mecanism al hotărârii menționate. - Capitolul V. „Estimarea progresului, impactului și costurilor implementării” necesită a fi revizuit prin descrierea impactului pe termen lung al Strategiei asupra mediului economic, social, ecologic și administrativ și redenumit, întrucât componenta „costuri” se va regăsi în Programul de implementare al Strategiei. - Capitolul VI. „Premisele unei implementări eficiente” se propune a fi integrat în capitolul IX. ”Riscuri privind implementarea”, deoarece lipsa condițiilor primare necesare descrise la capitolul VI, constituie riscuri în implementarea documentului. Totodată, riscurile identificate se vor completa cu măsurile de prevenire și contracarare a acestora. - Capitolul VII. Procesul de elaborare se propune a fi integrat în capitolul I.	remisă în adresa Cancelariei de Stat, Ministerul Justiției a enunțat toate circumstanțele care determină aprobarea acestui proiect în redacția elaborată. Astfel, reiterăm faptul că procesul amplu de elaborare a noului document de politici în sector a fost relansat la sfârșitul anului 2018 începutul anului 2019. Pe parcursul întregului proces au fost antrenați plenar toți actorii, inclusiv partenerii de dezvoltare, iar necesitatea și urgența promovării acestui document este abordată pe toate platformele de discuții la nivel internațional. De asemenea, de pe platforma Ministerului Justiției proiectul Strategiei a fost coordonat în repetate rînduri cu toți actorii vizati, fiind la fel organizate multiple runde de discuții în cadrul mai multor ședințe și videoconferințe. Totodată, în acest proces plenar a fost antrenat Consiliul Europei care a livrat două expertize asupra proiectului. Respectiv, revizuirea proiectului din perspectiva noilor reguli ar determina anularea tuturor eforturilor întreprinse pînă în prezent dar și a costurilor substanțiale utilizate în antrenarea experților de către Consiliul Europei. Mai mult, problemele specifice identificate în sectorul justiției care urmează a fi soluționate prin implementarea proiectului Strategiei, presupun o abordare transversală, ceea ce face dificilă sau chiar imposibilă structurarea documentului conform noilor cerințe, și anume structurarea pe programe a sectoarelor vizate de strategie. Sectorul justiției urmează
--	---	--

		Introducere. Pentru a asigura o claritate în responsabilită de implementarea Strategiei, precum și a altor părți interesate, se propune descrierea acestora într-un capitol distinct „Autorități responsabile”. Acest fapt, va contribui și la eficientizarea procesului de raportare și monitorizare, descris la capitolul VIII. Procedurile de raportare și monitorizare. Se propune elaborarea unui Program de implementare a Strategiei, în baza Strategiei și a Planului de acțiuni existente, care va descrie în mod clar și concret mecanismul de implementare al obiectivelor propuse, inclusiv cu estimarea costurilor necesare și a surselor de finanțare, cu stabilirea politicilor și responsabilităților concrete, precum și alte aspecte care vor asigura implementarea eficientă și în termenul stabilit al Strategiei.	a fi văzut în complex, toate domeniile fiind interconectate între ele. Or, asigurarea calității actului de justiție urmează a fi raportat nu doar la activitatea nemijlocită a instanțelor judecătorești, ci și la activitatea organelor procuraturii, profesiilor conexe justiției, finalizând cu etapa de punere în executare. Respectiv, practic este imposibilă elaborarea adițională la prezenta strategie a programelor specifice. De asemenea, cuprinsul Strategiei acoperă în esență aspectele structurale stipulate HG nr. 386/2020. Concomitent, unele ajustări au fost operate, în special prin comasarea Capitolului VI. „Premisele unei implementări eficiente” cu capitolul IX ”Riscuri privind implementarea”.
		În ceea ce privește proiectul Planului de acțiuni, se recomandă o abordare unică în stabilirea indicatorilor, deoarece în unele cazuri aceștia sunt dezagregați, iar în altele nu.	Se acceptă. Indicatorii au fost revizuiți.
		La act. 1.3.1. a) la rubrica Instituții responsabile, se propune stabilirea instituției responsabile de sistematizarea informațiilor recepționate de la instanțele judecătorești	Se acceptă. În calitate de instituție responsabilă a fost indicat Consiliul Superior al Magistraturii.
14.	Agencia de Guvernare Electronica	Lipsa de obiecții și propuneri.	
15.	Consiliul de Mediere	Apreciază pozitiv acțiunile incluse pe segmentul medierii.	
16.	Autoritatea Națională de Integritate	Susține proiectul cu următoarele propuneri. Expunerea obiectivului specific 1.2.2. în următoarea redacție „Asigurarea unui	Se acceptă parțial. În condițiile în care în societatea planează

		control efectiv al declarațiilor de avere și interese personale ale judecătorilor și procurorilor de către autoritatea Națională de Integritate”. Temeinicia ajustărilor rezultă din necesitatea coroborării formulărilor propuse la normele existente în Legea nr.132/2016 și anume art.7 alin. (1) lit.b), art. 19 lit.c) și art. 27 care operează cu termenul de <u>control</u> al declarațiilor de avere și interese personale (nu verificare), care include verificarea depunerii în termen a declarației și respectării cerinței de formă. Corelativ urmează a fi ajustată și acțiunea pentru a nu se admite interpretări eronate. În caz contrar s-ar putea deduce că ANI, deliberat, urmează să inițieze proceduri de control în privința tuturor judecătorilor și procurorilor, fapt ce ar însemna o derogare de la lege. Potrivit Legii ANI efectuează controlul din oficiu sau la sesizare. Controlul din oficiu se inițiază dacă se constată lipsa unor date în declarație, în cazul nedepunerii sau depunerii tardive, precum și în baza unor informații publice.	suspiciuni grave asupra integrității și intereselor judecătorilor și procurorilor, verificarea prioritară a averilor și intereselor acestora constituie un imperativ. Totodată, cadrul legal urmează a fi modificat în scopul asigurării unui control efectiv. În acest sens, termenul de realizare a acțiunii care vizează modificarea legislației și termenul pentru acțiunea în discuție a fost ajustat.
17.	Programul pentru Justiție Transparentă	Comunică despre înalta apreciere a faptului că recomandările și sugestiile Programului formulate anterior (22 mai și 30 iunie 2020) se regăsesc în noul document de politici în sectorul justiției. În același timp, se consideră că urmează a se examina suplimentar, din perspectiva completării acțiunilor prevăzute la Obiectivele specifice PA-SIISJ 1.1.4. și 1.2.4., propunerea privind crearea unui e-Dosar unic pentru fiecare candidat/judecător care să reflecte componentele carierei judiciare (selecție, evaluare, promovare, transfer, disciplină și etică). În așa fel, vor fi digitizate toate procesele inerente carierei judiciare, se va eficientiza activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, a organelor specializate, va spori transparența și controlul reciproc între actorii vizați sau implicați în luarea deciziilor privind cariera unui judecător.	În cadrul Consiliului Superior al Magistraturii există un registru electronic care încorporează dosarele tuturor judecătorilor din sistem.
18.	Avocatul Poporului	La pct. f) al Obiectivului specific 2.1.1. „Examinarea posibilității efectuării gratuite a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare la solicitarea victimelor violenței în familie”, se propune să fie enumerate exhaustiv toate grupurile vulnerabile și subreprezentate de oameni (ex.minori, persoanele cu dizabilități, persoanele în vârstă, etc), pentru asigurarea unui tratament egal în realizarea accesului liber la justiție	Se acceptă parțial. Asigurarea unui acces efectiv la justiție tuturor persoanelor constituie o obligație imperativă. În același timp, acțiunile stabilite în proiectul Planului de acțiuni care vizează victimele violenței în familie derivă din necesitatea ajustării legislației și practicilor naționale la prevederile Convenției de la Istanbul, Convenție pe care Republica Moldova a semnat-o în 2017. Totodată, în opinia prezentată nu sunt

			identificate măsuri specifice de intervenție în raport cu alte grupuri vulnerabile care ar viza sectorul justiției.
		La obiectivul specific 1.2.3 „Consolidarea capacităților sistemului judecătoresc și a procuraturii în gestionare a problemelor de integritate și conflicte de interese”, acțiunea de la pct. b) se propune a fi completată cu indicatorul - numărul de opinii/recomandări individuale privind etica și conduita profesională a judecătorilor implementate.	Nu se acceptă. Indicatorul propus nu poate fi cuantificat și evaluat.
		La obiectivul specific 1.2.4 „Îmbunătățirea mecanismului de răspundere disciplinară a judecătorilor și procurorilor”, acțiunea pct. a) se propune un obiectiv nou - număr unități de personal care vor asigura activitatea Inspecției Judiciare.	Nu se acceptă. Necesitatea nr. de personal al Inspecției Judiciare va fi evaluat și determinat la etapa modificării cadrului normativ.
		La obiectivul specific 1.3.1. Dezvoltarea mecanismelor/programelor de informare și educare a persoanelor cu privire la accesul la justiție și competența autorităților din sectorul, acțiunea pct. c) - Număr campanii de informare (adăugarea cuvântul număr).	Se acceptă.
		La obiectivul 1.4.1 Fortificarea mecanismelor de independență, organizare a profesiilor conexe justiției și de îmbunătățire a calității serviciilor acordate, acțiunea pct. b) - 100% acte normative publicate (adăugarea 100%).	Se acceptă.
		La obiectivul specific 2.1.4 „Eficientizarea mecanismelor de executare a hotărârilor judecătorești”, se propune separarea acțiunii prevăzute la pct. b) - analiza procedurilor de executare a hotărârilor judecătorești prin prisma legislației în vigoare și standardelor în domeniul drepturilor omului. Efectuarea unei analize în domeniu va permite de evidențiat problemele, și respectiv va fi mai ușor de revizuit procedurile.	Nu se acceptă. Procedura de amendare a legislației este precedată de o analiză a deficiențelor prin urmare, nu este necesar în acest caz de o acțiune distinctă.
		Se propune completarea documentului de politică publică cu un obiectiv specific, care ar reflecta acțiuni în vederea asigurării unor garanții de îndeplinire a justiției pe perioada stării de urgență, de asediu și război.	Se acceptă parțial. În vederea remedierii curenților legislative cu privire la gestionarea eficientă a stărilor de urgență Ministerul Justiției a elaborat proiectul Legii pentru modificarea unor acte normative, prin care se intervine cu modificări substanțiale în Legea nr.212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, inclusiv la capitolul VI „Măsuri

			<i>specifice în domeniul justiției în perioada stării de urgență, de asediu sau de război”.</i>
		Se propune includerea în strategie a unor acțiuni pentru a facilita accesul liber la justiție, prin implementarea/dezvoltarea portalului e-Justice (portal oficial în Uniunea Europeană), integrarea tehnologiilor informaționale și de comunicare.	Se acceptă. Proiectul Planului de acțiuni cuprinde mai multe măsuri care au drept obiectiv dezvoltarea și implementarea sistemelor informaționale din domeniu
		Se propune perfecționarea funcționării portalelor specializate (MoldLex, legis.md) cu un sistem de căutare rapidă a legislației naționale și internaționale, a jurisprudenței, astfel încât să poată fi accesate, fără dificultate, de către orice persoană.	Se acceptă. În funcție de necesități și problemele atestate la portalul www.legis.md se aduc îmbunătățiri continuu.
		Additional, în rapoartele anuale de activitate a Avocatului Poporului sunt reflectate mai multe probleme care se referă la: - lipsa asistenței juridice calificate din partea avocaților CNAJGS – neinformarea beneficiarilor despre drepturi și obligații, inacțiunile avocaților; - tergiversarea examinării cauzelor; - funcționarea defectuoasă a înregistrării audio a ședinței de judecată; - funcționarea defectuoasă a sistemului de executare a hotărârilor judecătorești; - lipsa legislației comprehensive care să incrimineze infracțiunile săvârșite din ură; - aplicarea în mod abuziv a arestului preventiv; - calitatea de membru din oficiu al CSM al ministrului justiției și a procurorului General.	Se acceptă parțial. Toate măsurile și domeniile de intervenție al acestui document de politici au drept obiectiv final remedierea problemelor și deficiențelor atestate care se află în strânsă conexiune cu realizarea altor acțiuni din Plan.
19.	UNICEF	La direcția strategică II se propune includerea unui obiectiv specific „Consolidarea sistemului de justiție prietenos copiilor” cu următoarele acțiuni: a) Analiza situației și după caz, modificarea cadrului normativ în baza observațiilor finale ale Comitetului ONU privind drepturile copilului, în urma raportului combinat 6 și 7; b) Asigurarea funcționării Centrelor regionale de asistență integrată a copiilor victime/ martori ai infracțiunilor prin: - includerea în bugetul de stat a resurselor financiare pentru 3 Centre regionale; - ajustarea cadrului normativ conex pentru funcționarea Centrelor (expertiza medico-legală în condiții prietenoase, asistența psihologică de lungă durată);	Se acceptă parțial. Este de necontestat importanța și necesitatea consolidării sistemului de justiție juvenilă prin politicile promovate de către autorități atât la nivel legislativ cât și operațional/instituțional. În același timp, conceptul structural al proiectului Strategiei este focusat cu preponderență pe actorii din sectorul justiției în scopul asigurării independenței și

	- dezvoltarea procedurilor de cooperare intersectorială și abordare integrată, pentru profesioniștii cu atribuții în protecția copilului. c) Consolidarea activităților de probațiune pentru copii în conflict cu legea prin: -programe de prevenire a delinvenței juvenile; -programe de probațiune pentru copii; -promovarea în rândul specialiștilor din sectorul justiției a aplicării măsurilor de constrângere cu caracter educativ în cazul copiilor care au comis infracțiuni; -specializarea și instruirea consilierilor de probațiune în lucru cu copiii. d) Analiza situației copiilor aflați în detenție și după caz modificarea cadrului normativ pentru asigurarea respectării drepturilor lor. e) Îmbunătățirea condițiilor de detenție a copiilor și de pregătire pentru eliberare prin: -programe de reeducare și resocializare; -educație continuă, incluzivă și potrivită vârstei; -educație vocațională; -comunicarea cu familia; -eliminarea subculturii și a ierarhiei între deținuții minori. f) Extinderea specializării avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat copiilor în contact cu legea. g) Digitizarea instruirii inițiale și continue a profesioniștilor din sectorul justiției (judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală, etc.), în examinarea cauzelor cu implicarea copiilor. h) Consolidarea sistemului de colectare a datelor privind copiii în contact cu legea.	integrității acestora și consolidării capacităților funcționale. Document strategic în domeniul justiției este conceput de o manieră mult mai concentrată care țintește cele mai vulnerabile componente ale sectorului justiției și care nu sunt reflectate în alte documente de politici sectoriale adoptate. Astfel, în timp ce prin HP nr.89/2018 a fost aprobat Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022, domeniul drepturilor omului reprezintă o axă transversală a noii strategii în sectorul justiției. În acest sens, menționăm că PNADO cuprinde un obiectiv distinct privind „<i>Consolidarea sistemului de justiție juvenilă</i>”. Acțiunile stabilite în PNADO derivă inclusiv din recomandările trasate în observațiile finale ale Comitetului ONU privind drepturile copilului. Activitățile incluse în PNADO sînt orientate spre consolidarea mecanismului de colectare și prelucrare a datelor privind sistemul de justiție pentru copii, consolidarea mecanismului de audiere a minorilor, crearea cadrului instituțional și legal privind copiii care au comis fapte prevăzute de legea penală sau contravențională însă nu au atins vîrsta răspunderii penale sau contravenționale, revizuirea măsurilor de constrângere cu caracter educativ prevăzute de legislația penală în scopul sporirii eficienței aplicării acestora. Astfel, o serie de măsuri propuse pentru proiectul Strategiei sunt reflectate în PNADO, în special în partea ce ține de activitățile probaționale, condițiile de
--	---	--

			detenție, instruirea profesioniștilor din sector. În același timp, comunicăm că unele măsuri propuse, implicit sunt reflectate, și în proiectul Planului de acțiuni precum ar fi, dezvoltarea programelor probaționale, extinderea specializării avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe categorii de grupuri vulnerabile inclusiv minorii. De asemenea, se propune și simplificarea/eficientizarea legislației procesual penale. Prin urmare, la demararea acestui exercițiu vor fi analizate toate deficiențele și lacunele legislative în complex. Adițional, comunicăm că Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a demarat exercițiul de elaborare a unei noi Strategii pentru protecția copilului.
20.	A. O. „Promo-LEX”	În cadrul Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2021-2024, sunt câteva activități care implică poliția și subdiviziunile sale: 1) La pct. 3.1.2, în cadrul obiectivului de reorganizare a sistemului procuraturii este prevăzută acțiunea privind efectuarea studiului privind dislocarea procuraturilor în scopul consolidării capacităților instituționale și utilizării eficiente a resurselor disponibile și analiza oportunității optimizării subdiviziunilor ofițerilor de urmărire penală din cadrul inspectoratelor de poliție potrivit hărții dislocării procuraturilor și instanțelor judecătorești. <i>Deși în această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP și în special al organului de urmărire penală al IGP, aceștia fiind în mod direct influențați de o eventuală optimizare.</i> În mod suplimentar, în vederea asigurării continuității și durabilității reformelor desfășurate dar și a resurselor utilizate, considerăm necesar și relevant luarea în considerare:	Se acceptă parțial Realizarea studiului prevăzut la acțiunea a) de la obiectivul specific 3.1.2 va presupune, în mod, indubitabil implicarea Inspectoratului General de Poliție și a subdiviziunilor teritoriale. Proiectului Planului de acțiuni include în rubrica instituții responsabile autoritățile administrației publice centrale și autoritățile / instituțiile autonome, iar autoritățile administrative din subordinea primelor urmează a fi implicate la realizarea acțiunilor conform domeniilor de competență. Indicarea nemijlocită a subdiviziunilor / autorităților administrative din subordine se efectuează în cadrul documentelor de planificarea

	- A faptului renovării și modernizării sediilor unor Inspectorate de Poliție (Criuleni și Telenești), dar și renovării cu suportul Uniunii Europene a 9 izolatoare de detenție provizorie (Edineț, Râșcani, Sângerei, Orhei, Ungheni, Hâncești, Căușeni, Cimișlia, Cahul), care la fel funcționează în sistem regionalizat². - De asemenea, potrivit pct. 2.1.1 din Planul de acțiuni privind implementarea SDP, până la finele anului 2020 urmează a fi create condiții suplimentare pentru desfășurarea procedurilor în cadrul urmăririi penale în conformitate cu prevederile legale. Direcția Generală Urmărire Penală la finele anului 2019 era în proces de elaborare a cerințelor minime obligatorii pentru camerele de audiere, de prezentare spre recunoaștere a persoanei și de întrevvedere confidențială între persoanele bănuite și apărător din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale Poliției. - Totodată, sub-acțiunea 2.2.1 din planul de acțiuni pentru implementarea SDP „Stabilirea rolului, locului și atribuțiilor subdiviziunilor de urmărire penală din cadrul Poliției în contextul reformei sectorului judiciar” nu a fost realizată. Motivul nerealizării ține de constatarea grupului de lucru inter-instituțional instituit, precum că acțiunea propusă este derivată dintr-o activitate a Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. O altă explicație invocată ține de faptul că realizarea ei este posibilă doar după o activitate desfășurată în acest sens la nivel interministerial, în conformitate cu Strategia de reformă a sectorului justiției. <i>Astfel, este necesară includerea acestei activități în noua strategie a sectorului justiției și asigurarea implementării acesteia la o etapă premergătoare celei de desfășurare a studiului privind optimizarea organelor de urmărire penală.</i>	operațională la nivelul fiecărei autorități / instituții. Cu referire la renovarea și modernizarea sediilor / izolatoarelor de detenție provizorie comunicăm că aceste activități urmează să se realizeze inclusiv în procesul revizuirii sistemului de detenție provizorie din cadrul Poliției, conform obiectivelor și acțiunilor stabilite în Planul Național de Acțiuni în Domeniul Drepturilor Omului (PNADO) pentru anii 2018-2022 (a se vedea acțiunea nr. 6 cu subacțiunile aferente de la obiectivul „<i>Obiectivul II: Asigurarea respectării drepturilor omului pentru persoanele aflate în custodia statului</i>”. Totodată, activitățile inițiate în procesul implementării Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poliției pentru anii 2016-2020 urmează a fi finalizate sub umbrela documentului de politici menționat, iar acțiunile rămase restante urmează a fi examinate și, după caz, incluse în documentul de politici pe domeniul „ordine publică și securitate.
	La pct. 3.2.7 în cadrul obiectivului de asigurare a ordinii și securității în cadrul instanțelor judecătorești sunt prevăzute acțiunile privind organizarea și consolidarea capacităților poliției judecătorești dar și asigurarea instanțelor judecătorești cu necesarul de personal al poliției judecătorești. În mod similar menționăm că deși <i>în această activitate urmează a fi implicat Ministerul Afacerilor Interne, considerăm că la elaborarea acestui studiu este necesar a fi implicați și reprezentanții IGP, or până la moment atribuțiile de aducere silită sunt executate de ofițerii de sector din cadrul subdiviziunilor teritoriale ale poliției.</i> În cadrul monitorizării civice a reformei poliției, Promo-LEX a constatat că atribuția de aducere silită a persoanelor este considerată de către IGP dar și de	Se acceptă parțial Cu referire la includerea în calitate de instituție responsabilă și IGP, a se vedea argumentele menționate mai sus. În vederea executării acțiunii Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 privind transferul poliției judecătorești, Ministerul Justiției a elaborat

	către ofițerii de sector, drept o sarcină nespecifică funcției unui ofițer de sector⁵. Totodată, potrivit IGP atribuțiile privind aducerea silită urmau să fie preluate de Ministerul Justiției conform Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016. Inclusiv din cauza păstrării acestei atribuții nespecifice funcției de ofițer de sector, Promo-LEX a calificat sub-acțiunea 4.1.3. privind stabilirea clară a competențelor ofițerilor de sector drept realizată parțial. Mai mult decât atât, din cauza ocupării timpului ofițerilor cu aducerile silită, este pusă în pericol implementarea concepției privind activitatea polițienească comunitară. Subliniem că această concepție a fost aprobată în anul 2018⁷, care a fost și este obiectul eforturilor desfășurate de IGP, cu suportul partenerilor și donatorilor. <i>Astfel, considerăm imperios necesar, identificarea soluțiilor privind asigurarea exercitării atribuției de aducere silită de către autoritatea competentă, eventual de către poliția judecătorească, dar fără ca exercitarea acestei atribuții improprie să fie pusă pe seama ofițerilor de sector.</i>	proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la crearea Inspectoratului Poliției judecătorești (privind transferarea unităților de personal de la Inspectoratul General de Poliție al MAI la MJ). Ulterior, prin Hotărârea Parlamentului nr. 259/2016 cu privire la asigurarea continuității reformelor în sectorul justiției acțiunea a fost redenumită în sensul elaborării unui studiu și a unei politici publice privind oportunitatea transferului poliției judecătorești, fiind inclusă în lista acțiunilor a căror termen de realizare a fost prelungit până la finele anului 2017. În acest sens, cu suportul proiectului Uniunii Europene de asistență tehnică „ATRECO – Sporirea eficienței, responsabilității și transparenței instanțelor de judecată din Moldova” a fost elaborat „Studiul de politici cu privire la transferul poliției judecătorești din subordinea ministerului Afacerilor Interne în subordinea Ministerului Justiției”. Ca rezultat al analizei efectuate au fost punctate următoarele recomandări: - a nu se transfera Serviciul Poliției Judecătorești la Ministerul Justiției, deoarece nu este rezonabil din punct de vedere financiar și administrativ; - a se reorganiza Serviciul Poliției Judecătorești cu atribuirea competențelor instituțiilor existente pentru a asigura un model de poliție integrat și a nu diviza aceste funcții la diferite instituții. În același timp, competențele poliției de la art.22 din Legea nr.320/2012 care vizau „asigurarea securității judecătorilor și a participanților la proces în instanțele judecătorești, iar în caz de necesitate, și în afara lor, în condițiile legii; și „îndeplinirea indicațiilor președintelui ședinței de judecată privind aplicarea față de inculpat și față de
--	--	--

			alte persoane a măsurilor procesuale de constrângere prevăzute de lege;” au fost excluse nejustificat prin Legea nr.94 din 02.06.2017 fără a se identifica autoritatea care va prelua aceste competențe și cum se va asigura ordinea în instanțe. <i>Prin urmare, se constată că potrivit actualului cadru normativ este admisă o problemă ce ține de asigurarea securității și ordinii în cadrul instanțelor de judecată, problemă care urmează a fi soluționată cu prioritate, iar proiectul Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei conține măsuri în acest sens.</i> Totodată, menționăm că asigurarea ordinii și securității în cadrul instanțelor judecătorești de către poliție constituie o obligație constituțională (a se vedea art. 121 alin. (3) din Constituție).
		Pe lângă problemele semnalate supra, în procesul de monitorizare a fost constatată încă o problemă ce necesită soluționare cu concursul Ministerului Justiției. Aceasta ține de modificarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații. Potrivit IGP și MAI, încă la 31.07.2017 un proiect de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea instituțiilor financiare nr. 550-XIII din 21.07.1995, Codul de procedură penală al Republicii Moldova, legea nr. 59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații), elaborat de un grup de lucru interministerial, a fost înaintat de Ministerul Justiției pentru consultări publice. Fără a fi recepționat un răspuns, la 27 iunie 2019, Ministerul Afacerilor Interne a adresat în mod repetat, Ministerului Justiției o solicitare de examinare a unor amendamente și inițierea procesului de adoptare a acestora. Amendamentele propuse vizează modificări inclusive la Codul de Procedură Penală și Legea nr. 59/2012 privind activitatea special de investigații. Potrivit autorilor, amendamentele propuse urmăresc anticiparea eventualelor impedimente pentru urmărirea și atragerea la răspundere penală a făptuitorilor; concentrarea eforturilor organelor de urmărire penală în vederea investigării infracțiunilor cu grad de pericol social sporit; evitarea neconstituționalității unor norme. La fel e urmărită, asigurarea protecției drepturilor și libertăților fundamentale prin instituirea unor garanții suplimentare; înlăturarea unor lacune existente în legislație; precum și alte obiective cu scopul armonizării legislației. Totuși, pe parcursul anului 2019,	Se acceptă parțial La finele anului 2019 a fost reluată activitatea Grupului de lucru responsabil de elaborarea proiectului legii pentru modificarea Codului de procedură penală și a Legii nr. 59/2012 privind activitatea specială de investigații pentru extinderea spectrului metodelor speciale de investigații și revizuirea competențelor autorităților cu drept de dispunere / autorizare a acestora. Având în vedere că proiectul de lege presupune modificări complexe de perfecționare a cadrul legislativ, care derivă din problemele și dificultățile atestate la aplicarea normelor ce vizează activitatea specială de investigații, inclusiv propune modificarea conceptelor în baza cărora este organizată activitatea specială de investigații și introducerea noțiunilor noi, în prezent este dezvoltată nota de fundamentare a proiectului

		modificările propuse prin respectivul proiect de lege nu au fost aprobate. Din acest motiv, deși întârzierea nu este imputabilă instituțiilor implementatoare (adică MAI și IGP), Promo-LEX apreciază deja doi ani la rând, sub-acțiunea 2.2.3 din SDP, privind adaptarea cadrului legal privind activitatea specială de investigații la standardele comunitare, drept nerealizată.⁸ Fără a afirma că este o problemă de sistem și ține neapărat de implementarea unei strategii în sectorul justiției, considerăm că tergiversarea promovării sau omisiunea avizării unui proiect de lege care vine să îmbunătățească activitatea poliției, afectează imaginea justiției și necesită o examinare aparte. Totodată, în cazul în care se constată că problema respectivă nu este un caz singular, propunem examinarea oportunității includerii unei acțiuni în cadrul Strategiei, care să soluționeze eficient inclusiv acest aspect de colaborare inter-instituțională.	și setul de acte aferent pentru înregistrarea la ședința Secretarilor generali de stat și expedierea pentru avizare și consultare publică conform prevederilor transparenței decizionale.
21.	A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova”	1. Obiectivul specific 1.1.3. lit. d), considerăm oportun completarea formulării cu sintagma „și cariera procurorilor”. Astfel, propunem următoarea formulare: „d) Delimitarea clară a atribuțiilor Consiliului Superior al Procurorilor, de reprezentare a corpului de procurori și garant al independenței acestora, inclusiv ce ține de cariera procurorilor, de atribuțiile care revin Procuraturii Generale (procesuale, de administrare, de formulare și implementare a politicilor penale ale statului)”. Necesitatea acestei prevederi reiese din modificările recente operate prin Legea nr. 145 din 16 iulie 2020 la Legea. În Opinia CRJM și IPRE expediată în adresa ministerului justiției la 13 iulie 2020 modificările operate depășesc domeniul declarat inițial și intervin pe o serie de domenii noi, care nu au constituit domeniul de control al constituționalității din partea Curții Constituționale și care au fost expuse în Hotărârea Curții Constituționale nr. 13/2020. Competențele ce țin de cariera procurorilor, inclusiv aspectele de transfer al procurorilor necesită să revină în domeniul de responsabilitate al Consiliului Superior al Procurorilor.	Se acceptă.
		2. Obiectivul specific 1.1.5. lit. b), considerăm oportun clarificarea acțiunii. Considerăm oportun să fie clarificat scopul modificărilor ce urmează să fie operate. Acest fapt va ușura implementarea ulterioară a Strategiei. Pentru informare, la 20 noiembrie 2017, CRJM a expediat în adresa Ministerului Justiției Opinia cu privire la proiectul Legii cu privire la Curtea Constituțională (proiect nr. 444, publicat de Ministerul Justiției pentru consultări publice). CRJM a susținut proiectul de lege în mare parte și a formulat mai multe modificări în special în ceea ce privește: (a) modul și condițiile de selectare judecătorilor Curții Constituționale; (b) principiile de activitate ale Curții; (c) mecanismele de răspundere disciplinară a judecătorilor Curții; (d) garanțiile pentru revocarea din funcție a judecătorilor Curții; precum și (e) garanțiile sociale legate de exercitarea funcției de judecător al Curții Constituționale.	Nu se acceptă. Prin comasarea Legii cu privire la Curtea Constituțională și a Codului jurisdicției constituționale se va interveni cu modificări asupra tuturor mecanismelor de jurisdicție constituțională existente. Prin urmare, se consideră superfluă enumerarea tuturor elementelor de intervenție.

	3. Obiectivul specific 1.2.2. lit. a), considerăm oportun completarea și modificarea acțiunii în măsura în care averea și interesul tuturor membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor să fie verificate anual, nu doar din rândul judecătorilor și procurorilor. Astfel, propunem următoarea formulare: a) Verificarea anuală prioritară a averilor și intereselor tuturor membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor.”	Se acceptă. Scopul acțiunii propuse a fost de a verifica toți membrii CSM și CSP.
	4. Obiectivul specific 1.2.3. lit. b), considerăm oportun completarea și modificarea acțiunii în măsura în care să fie incluși și procurorii. Mai mult, până la moment, Comisia de etică a judecătorilor a elaborat patru opinii, care ar putea fi eventual modificate, iar Colegiul de disciplină și etică a procurorilor nu a publicat nici o opinie. Astfel, propunem următoarea formulare: b) Elaborarea și modificarea, după caz, a opiniilor / recomandărilor / avizelor pe domenii specifice de către Comisia de Etică și conduită profesională a judecătorilor și Colegiul de disciplină și etică a procurorilor”.	Se acceptă.
	5. Obiectivul specific 1.2.5. lit. b). Considerăm oportun completarea acțiunii cu evaluarea nu doar a practicilor dar și a procedurilor de examinare a faptelor care constituie abatere disciplinară. Considerăm oportun să fie formulat mai specific indicatorul de rezultat, deoarece ar putea să fie necesară modificarea nu doar cadrul normativ al CSP, dar și modificarea mai amplă a cadrului normativ. Astfel, propunem următoarea formulare a acțiunii: „Evaluarea independentă a practicilor Inspecției Procurorilor și Colegiului de disciplină și Etică a procurorilor și procedurii de examinare a faptelor care constituie abatere disciplinară”.	Se acceptă.
	6. Obiectivul specific 1.3.1. lit. d), considerăm includerea în acțiune și a prevederilor referitoare la CSM și colegiilor sale. La moment, CSM și colegiile sale publică în mare parte și în timp restrâns hotărârile sale, iar practica CSP și colegiilor sale este defectuoasă în acest sens. În final, considerăm că odată ce este inclus indicatorul de rezultat, acțiunea trebuie să fie mai specifică în ceea ce privește termenul de publicare a soluțiilor adoptate. Astfel, propunem următoarea formulare a acțiunii: „Publicarea în termen pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii și al Consiliului Superior al Procurorilor a tuturor hotărârilor adoptate de organele din componența acestora.” și indicatorul de rezultat cu următoarea formulare „Toate hotărârile colegiilor specializate ale Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor publicate în termen.”.	Rațiunea instituirii acestei acțiuni a reieșit din lipsa disponibilității pe pagina CSP-ului a hotărârilor adoptate de toate organele sale specializate.
	7. Obiectivul specific 1.3.2. lit. a), considerăm că această acțiune urmează să fie revizuită, deoarece nu este justificată și limitează efectuarea sondajelor în sectorul justiției de către partenerii de dezvoltare sau alte organizații interesate în diferite domenii. În perioada 2015 – 2020, CSM a acceptat demersurile mai multor organizații (CRJM, Oficiul Consiliului Europei, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii, Programul pentru Justiție Transparentă, Proiectul „Suport pentru	Nu se acceptă. Pentru a avea un sistem al justiției eficient și accesibil, care are ca prioritate calitatea serviciilor prestate justițiabililor, trebuie, evident, să constatăm problemele și

	prevenirea și lupta eficientă împotriva corupției în sectorul justiției” și Banca Mondială), precum și sondaje de opinie publică (de exemplu Barometrul Opiniei Publice), pentru efectuarea mai multor sondaje. Toate sondajele au vizat domenii și întrebări diferite și, respectiv, au avut diferite metodologii. Astfel, considerăm că această acțiune trebuie să fie incluzivă. Mai mult, pe anumite aspecte, de exemplu Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) a aprobat o listă de criterii pentru îndrumarea instanțelor în cadrul sondajelor privind nivelul de satisfacție a utilizatorilor instanțelor. Astfel, propunem următoarele soluții: 1. Fie excluderea acestei prevederi, deoarece este una neclară și nu este justificată, sau 2. Reformularea acțiunii după cum urmează: „a) Elaborarea unei metodologii-model sau linii directoare pe țară de efectuare periodică a sondajelor justiției. ”	carențele din sistem. Acestea, la rândul lor, trebuie evaluate, măsurate. Tocmai în acest scop se efectuează sondaje, măsurări, rezultatele cărora constituie fundamentul / argumentarea acțiunilor întreprinse pentru remedierea problemelor din sistem. <i>Adițional listei de criterii pentru îndrumarea instanțelor în cadrul sondajelor privind nivelul de satisfacție a utilizatorilor instanțelor</i>, aprobată de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), aceasta recomandă în ultimul său raport „<i>Sistemele judiciare europene. Eficiența și calitatea justiției</i>” din 2018, focalizarea eforturilor sistemelor judecătorești pe o mai bună comunicare cu justițiabilii, inclusiv efectuarea sistematică a sondajelor privind nivelul de satisfacție și eficiență, analiza și publicarea datelor, precum și informarea despre măsurile întreprinse sau preconizate pentru rezolvarea problemelor raportate / identificate. Atragem atenția că sondajele / studiile / analizele efectuate pînă în prezent în sectorul justiției de diverși actori (parteneri de dezvoltare, organizații ale societății civile, think-tank-uri) s-au realizat în baza unor reguli, criterii și proceduri diverse. La fel, acestea au avut o periodicitate neuniformă și arii de cuprindere diverse, cu focusarea, de regulă asupra unor domenii / problematici înguste. Nici la capitolul eșantionului și populației selectate pentru astfel de cercetări nu s-a ținut cont, în permanență, de rigorile în domeniu. Rezultatele unor sondaje efectuate sporadic și în baza unor reguli diferite nu sunt în măsură să reflecte obiectiv situația de ansamblu din cadrul sistemului judecătoresc, sistemului procuraturii și cel a profesiilor liberale. Prin urmare, particularitatea metodologiei
--	--	--

			care urmează a fi elaborată și aprobată, constă în instituirea unor reguli clare și uniforme de efectuare a unui sondaj general, de ansamblu, ce se va petrece o dată la 3 ani și va cuprinde sistemul judecătoresc, cel al procuraturii, precum și reprezentanții profesiilor juridice conexe justiției. La baza metodologiei vor fi puse, în mod evident, criteriile aprobate de CEPEJ dar și rigorile înaintate față de cercetările sociologice. În același timp, nu se pune la îndoială necesitatea monitorizării și evaluării din exterior a activității sectorului justiției, iar existența unei metodologii uniforme nu îngreunează dreptul și posibilitatea altor entități specializate de a efectua cercetări în diverse domenii ale sectorului justiției considerate de interes.
		8. La obiectivul 1.4. Consolidarea capacităților profesiilor juridice conexe justiției propunem introducerea unui nou obiectiv specific 1.4.6. „Consolidarea răspunderii civile pentru daunele comise de reprezentanților profesiilor conexe justiției”, cu includerea următoarelor acțiuni: a) Revizuirea și completarea după caz a cadrului național ce ține de asigurarea obligatorie de răspundere civilă a profesiilor conexe justiției pentru daunele comise în exercitarea profesiei. - Termen de implementare – anul 2021 - 2024 - Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat - Mecanism nou de asigurare obligatorie de răspundere civilă a actorilor din profesiile juridice conexe justiției implementat - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Uniunea Avocaților din Moldova, Camera Notarială, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, Consiliul de Mediere, Ministerul Economiei și Infrastructurii, Uniunea Asiguratorilor din Moldova.	Nu se acceptă. Amintim că în perioada 2014-2016, în contextul implementării Strategiei de reformă a Sectorului Justiției pentru anul anii 2011-2016, au fost efectuate intervenții legislative în vederea revizuirii și consolidării sistemului de asigurare de răspundere civilă a profesiilor conexe justiției. Atragem atenția că modificările normative în materie au vizat activitatea fiecărei profesii liberale și au fost precedate de efectuarea studiilor privind sistemul de asigurare de răspundere civilă profesională a fiecărei profesii în parte. Astfel, se consideră inoportun a interveni cu noi modificări legislative în domeniu, la un interval relativ scurt de timp, fără a deține date / informații concludente privind eficiența și aplicabilitatea mecanismelor de răspundere civilă a profesiilor conexe justiției

			în vigoare.
		9. Obiectivul specific 2.1.1. lit. f), considerăm că această acțiune urmează să fie revizuită deoarece se referă doar la o parte din victime (victimele violenței în familie) și le exclude pe alte victime ale infracțiunilor cu violență (de ex. victimele infracțiunii de tortură, tratament inuman sau degradant) sau infracțiunile privind viața sexuală (infracțiunile prevăzute de art. 171 – 1751 al Codului Penal). Conform art. 58 alin. (51) Cod de Procedură Penală (CPP), victima actelor de tortură, a tratamentelor inumane sau degradante este supusă expertizei judiciare asupra stării psihice sau fizice, iar conform art. 58 alin. (4) CPP nu are dreptul la efectuarea gratuită a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare. Din ceste considerente, propunem acțiunii cu următoarea formulare: „f) Examinarea posibilității efectuării gratuite a expertizelor extrajudiciare și a celor judiciare la solicitarea victimelor violenței în familie, a torturii și tratamentului inuman sau degradant, precum și celor ce rezultă din infracțiunile privind viața sexuală.”.	Acțiunea a fost exclusă.
		10. Includerea unui obiectiv specific nou la Obiectivul 2.1. care să se refere la reforma instituției judecătorilor de instrucție sau alternativ introducerea unei acțiuni noi la Obiectivul specific 2.1.2 (modificat în modul corespunzător, conform propunerilor de mai jos). Considerăm că activitatea judecătorilor de instrucție este problematică, confirmat de rata înaltă a arestărilor nemotivate, interceptărilor ilegale și a gradului de tolerare a ilegalităților procurorilor la faza urmăririi penale). Astfel, propunem următoarele formulări ale noului obiectiv specific: Obiectivul specific 2.1.2. Asigurarea respectării efective a drepturilor omului în justiția penală Acțiuni: a) Modificarea legislației în vederea asigurării imparțialității în practică a judecătorilor de instrucție și a neadmiterii perpetuării în această funcție a acelorași judecători - Proiect de modificare a cadrului normativ adoptat; - Noii judecători de instrucție selectați în mod transparent. - Perioada de implementare: 2021 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii b) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la reținere și arestarea preventivă: - Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată, - Problemele sistemice depistate înlăturate; - Cadru normativ modificat, după caz. - Perioada de implementare: 2021 – 2024	Nu se acceptă. În partea ce ține de instituția „judecătorului de instrucție” nu este clară în ce rezidă propunerea de modificare a legislației de asigurare a imparțialității acestuia. Imparțialitatea constituie unul dintre principiile fundamentale constituționale care ghidează activitatea judecătorului. De asemenea, și cadrul legislativ infraconstituțional stabilește că judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii. Totodată, în vederea executării Hotărârii Curții Constituționale nr. 7 din 24 martie 2020, Ministerul Justiției a elaborat un proiect de lege pentru modificarea Legii nr. 514/1995 privind organizarea judecătorească. Scopul proiectului este de a institui criterii clare în cadrul procedurii de numire a judecătorilor de instrucție. Cu referire la propunerile de monitorizare a

	- Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală. c) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la măsurile speciale de investigații: - Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată, - Problemele sistemice depistate înlăturate; - Cadru normativ modificat, după caz. - Perioada de implementare: 2021 – 2024 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală. d) Evaluarea periodică a practicii organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești cu privire la investigarea și sancționarea torturii, a tratamentului inuman și degradant: - Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată, - Problemele sistemice depistate înlăturate; - Cadru normativ modificat. - Perioada de implementare: 2021 – 2024 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală. e) Evaluarea periodică a practicii privind aplicarea mecanismului compensatoriu pentru detenția în condiții nesatisfăcătoare: - Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată, - Problemele sistemice depistate înlăturate; - Cadru normativ modificat, după caz. - Perioada de implementare: 2021 – 2024 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, Procuratura Generală, Administrația Națională a Penitenciarelor f) Evaluarea periodică a practicii privind aplicarea mecanismului compensatoriu pentru încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei sau de executare a hotărârii judecătorești: - Evaluarea periodică a practicii judiciare efectuată, - Problemele sistemice depistate înlăturate; - Cadru normativ modificat, după caz. - Perioada de implementare: 2021 – 2024 - Instituțiile responsabile: Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție.	practicilor implementării anumitor instituții procesuale, menționăm că acestea constituie activități continue care nu pot fi raportate doar la un cadru de timp specific unui document de politici. Or, autoritățile cu competențe în domeniu au sarcina continua de a asigura o aplicare corectă a tuturor mecanismelor enunțate.
	11. Obiectivul specific 2.2.1, includerea unei activități prin care să se evalueze modul de anonimizare a hotărârilor judecătorești. În ianuarie 2020, CREJM a publicat Documentul analitic „Transparența justiției versus datele cu caracter personal” – O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova. Una dintre concluziile documentului este că instanțele judecătorești de toate nivelurile respectă parțial prevederile Regulamentului	Nu se acceptă. Similar celor menționate mai sus, activitatea propusă este una cu caracter continuu, nespecifică unor măsuri care urmează a fi reflectate într-un document de politici.

	CSM privind modul de publicare a hotărârilor judecătorești pe portalul național al instanțelor de judecată și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, nr. 2016/679 din 10 octombrie 2017. Astfel, propunem nouă activitate cu caracter permanent, care va avea următoarele formulări: - „lit. e) Evaluarea modului de publicare a hotărârilor judecătorești pe internet și a respectării rigorilor privind anonimizarea hotărârilor judecătorești, - Indicatori de rezultat: ☐ Evaluarea anuală a practicii judiciare efectuată, ☐ Problemele sistemice depistate înlăturate; ☐ Cadru normativ modificat, după caz. - Termenul-limită de implementare – 2021 – 2024. - Instituții responsabile: ☐ Consiliul Superior al Magistraturii ☐ Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești	
	12. Obiectivul specific 2.1.3, propunem completarea cu o acțiune ce ține de oportunitatea instituirii vacanței judecătorești. În România (a se vedea Capitolul V al Regulamentului de ordine interioară al instanțelor judecătorești din 17 decembrie 2015 și modificarea din 2020), prevede expres că vacanța judecătorească este de două luni în fiecare an calendaristic (1 iulie-31 august); concediul de odihnă anual pentru întregul personal al instanțelor judecătorești se efectuează, de regulă, în timpul vacanței judecătorești, iar în timpul vacanței judecătorești registratura și arhiva vor fi deschise minimum o oră cel puțin două zile pe săptămână. Instituirea vacanței judecătorești va facilita o mai bună planificare a ședințelor de judecată, va reduce numărul ședințelor de judecată amânate în perioada concediilor de vară și va exclude practica de distribuire a dosarelor în instanțele judecătorești în perioada de vară între judecători cu excepția celor, care se află în concediu. Obiectivul specific urmează să fie formulat, după cum urmează: - Denumire: Analiza oportunității introducerii vacanței judecătorești în instanțele judecătorești de toate nivelurile - Termenul-limită de implementare – 2021 - Indicatori de rezultat: 1. Analiză efectuată cu formularea recomandărilor 2. Grup de lucru instituit pentru modificarea Instrucțiunii cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală în judecătoria și curți de apel, aprobată prin Hotărârea CSM nr. 142/4 din 4 februarie 2014 3. Modificări la Regulamentul CSM, aprobate - Instituții responsabile: ☐ Consiliul Superior al Magistraturii ☐ Instanțele de judecată de toate nivelurile ☐ Agenția de Administrare a Instanțelor Judecătorești ☐ Procuratura Generală	Nu se acceptă. Prin această măsură se propune modificarea unor Regulamente interne ale CSM. Nu se contestă oportunitatea instituirii vacanței judiciare însă este necesar ca CSM să aibă consultări cu întreg corpul de judecători pentru formarea unei opinii majoritare. Prin urmare, în cazul în care va fi o poziție consolidată, CSM poate opera modificări în propriile acte adoptate.

		☐ Uniunea Avocaților	
		13. Obiectivul specific 2.3.4. urmează fie revizuit. Legea nr. 152 privind Institutul Național al Justiției din 8 iunie 2006 a fost republicată în Monitorul Oficial nr. 387 din 8 noiembrie 2019, iar în perioada 2018 – 2020, a fost modificată prin șase legi. Astfel, considerăm oportun ca, în cazul în care această acțiune va rămâne în versiunea finală a Strategiei să fie mai specifică și să fie inclusă la Obiectivul 3.2 Consolidarea capacităților administrative și manageriale în sectorul justiției. La moment, acțiunea nu este specifică la care anume modificări ce țin de stimulări pentru judecători și procurori se referă.	Se acceptă reamplasarea acțiunii la obiectivul 3.2.
22.	Uniunea Avocaților din Republica Moldova	Observații generale/definirea problemelor: Proiectul Strategiei, are la bază principiile fundamentale ale statului de drept, independența judecătorilor, combaterea corupției prin consolidarea instituțiilor, dar și prin măsuri de prevenire și educare a publicului. În pofida multiplelor încercări de intervenție cu proiecte de reforme pe segmentul de reformare/dezvoltare a sectorului justiției, executarea practică a cărora s-a constatat a fi mimată, conform rapoartelor de interviu efectuate în ultimii ani - care contrazic declarațiile unor actori ai sistemului judecătoresc cu privire la realizările înregistrate, Uniunea Avocaților din Republica Moldova speră în continuare, că realizarea unui sistem judiciar independent, imparțial, credibil și eficient, reprezintă elementul determinant pentru promotorii acestui proiect, întru afirmarea principiului separației puterilor în stat, consacrat constituțional. În vederea atingerii unor astfel de idealuri, Uniunea Avocaților a afirmat și afirmă că reforma justiției a fost și este încă o necesitate de necontestat. Totuși, implementarea măsurilor incluse în Strategiile de reformă a sistemului judiciar, elaborate în timp, au pus în discuție și încă nu au clarificat instituțional, rolul avocaților și al organelor profesiei de avocat în cadrul acestui proces, deoarece pînă la momentul de față, unii actori ai sistemului refuză ostentativ, recunoașterea instituțională a rolului avocatului în funcționarea corectă a sistemului judiciar. Or, în toată perioada în care am încercat să participăm la procesul de realizare a reformei justiției din Republica Moldova, am întâlnit o rezistență inexplicabilă din partea instituțiilor și autorităților publice, care refuză să perceapă profesia de avocat, ca pe un element indispensabil în realizarea statului de drept, fără de care asigurarea respectării supremației legii este imposibilă. Prin urmare, considerăm că această din urmă constatare, urma a fi inclusă la „Riscurile privind implementarea” menționate în cap. IX al proiectului Strategiei. „Strategia pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției”, document inițiat de Ministerul Justiției, nominalizează avocatura absolut formal, fără a recunoaște locul și rolul celui revine avocatului, în strînsă legătură cu sistemul judiciar, ca factor ce contribuie în mod decisiv la	Se acceptă parțial. Pe parcursul ultimilor ani au fost întreprinse o serie de măsuri în sectorul justiției, avansându-se atât pe dimensiunea legislativă cât și pe cea instituțională. Pe multe segmente a fost adoptat un cadru normativ nou, fiind resetată activitatea unor instituții și în același timp au fost create mecanisme noi. În pofida eforturilor depuse până în prezent, starea lucrurilor în justiție nu a ajuns să îndeplinească standardele de înaltă calitate stabilite pentru aceasta. Respectiv, îmbunătățirea sectorului justiției rămâne a fi o prioritate a Republicii Moldova. În același timp, nu poate fi acceptată afirmația de neantrenare a breslei avocaților în procesele de reformă. Informăm că de la etapa inițială a demarării procesului de elaborare a proiectului Strategiei, Ministerul Justiției a combinat 2 modalități de consultare: 1) <i>solicitarea propunerilor în formă scrisă</i> și 2) <i>organizarea ședințelor de lucru</i>. Astfel, Uniunii Avocaților la fiecare etapă i s-a solicitat prezentarea propunerilor pertinente care urmează să se regăsească în noul document de politici, precum și au fost lansate invitații de participare la unele ședințe de lucru organizate.

	<i>realizarea și sporirea calității actului de justiție.</i> Din aceste considerente, insistăm să se înțeleagă că rolul avocaților în realizarea cerințelor reformării și reșezării sistemului judiciar, se înfățișează sub două aspecte care trebuie luate în calcul. Pe de o parte, Uniunea Avocaților este înfățișată ca structură, entitate prin intermediul căreia se exercită legal profesia de avocat, aspect sub care aceasta este solicitată a rezolva atributul independenței profesionale reale a avocatului, problema protecției drepturilor și intereselor legitime prin drept și acces la apărare calificată, garantată de corpul profesional în societate, atât extrajudiciar cât și judiciar. Dintr-o altă perspectivă, profesia de avocat este asimilată noțiunii de <i>avocatură</i>, context în care profesia de avocat este percepută ca o activitate specifică, desfășurată de avocați și în scopul înfăptuirii actului de justiție, apărării intereselor generale ale societății, a ordinii de drept, precum și a drepturilor și libertăților cetățenilor. În acest din urmă cadru, Uniunea Avocaților din Republica Moldova se înfățișează ca un tip special de organizație profesională, în care își desfășoară activitatea avocații, în vederea realizării unor scopuri precis determinate prin lege. Evoluțiile socio-politice începînd cu anul 2009 și pînă în prezent, au demonstrat că numai cooperarea dintre sistemul judiciar și profesiile conexe acestuia, prin integrarea reală, deplină și corectă a profesiei de avocat, în procesul de reformă, <i>inclusiv în plan instituțional și legislativ</i> este în măsură să contribuie la asigurarea deplinei compatibilități instituționale și legislative a profesiei de avocat cu sistemele judiciare europene. Totodată, garantarea unei reale independențe profesionale a avocatului fără bază economică și fără garanții instituționale bazate pe lege așa cum rezultă din Strategia care se promovează, constituie o simplă declarație de intenții, cu rol decorativ, fără conținut și corespondent în realitate.	
	<u>Obiectivul 1.4., care reglementează – Consolidarea capacităților profesiilor juridice conexe justiției</u>, se constată că atît avocații, iar mai frecvent judecătorii, procurorii sunt cei care sunt supuși la diferite tipuri de presiuni menite să le compromită capacitatea de ași exercita atribuțiile profesionale pe baza unei independențe reale. În primul rînd, volumul excesiv de muncă reprezintă o amenințare gravă la adresa independenței judecătorilor, procurorilor și a avocaților, deoarece le compromite profesionalismul. Judecătorii, procurorii și avocații sunt supuși, de asemenea, altor tipuri de presiuni. Aceste acte se pot referi la acuzațiile publice, menite să intimideze pe practicanții profesiilor juridice sau să manipuleze opinia publică, astfel încât, să fie exercitate presiuni și influențe nedorite asupra hotărârilor judecătorești.	Se acceptă parțial. Examinînd argumentele enunțate în aviz, se constată o abordare cumulativă a mai multor probleme însă fără prezentarea unor propuneri concrete de intervenție și remediere. De asemenea, mai multe aspecte invocate își găsesc reflectare în proiectul Planului de acțiuni. În partea care vizează activitatea avocaților,

	Urmare a mai multor discuții purtate cu reprezentanții corpului de avocați, o mare majoritate și-au exprimat serioase îngrijorări cu privire la faptul că reforma avansează prea repede. Majoritatea avocaților implicați în dezbateri au explicat condițiile care trebuie să existe pentru ca reforma să fie realizată cu succes în Republica Moldova, precum și faptul că îndeplinirea acestor condiții nu a fost abordată la un nivel care ar asigura punerea acestora în practică. <i>Unele dintre aceste condiții sunt: asigurarea de resurse financiare și umane corespunzătoare pentru ca reprezentanții profesiilor juridice conexe, procurorii și judecătorii să-și poată asuma noile funcțiuni, informarea publicului cu privire la modificările care vor fi aduse legii și rezultatele așteptate la nivelul funcționării efective și nu în ultimul rând, asigurarea de pregătire pentru toți actorii din domeniul justiției, astfel încât, să se asigure o modalitate unificată de a înțelege reforma, precum și implicațiile acesteia, de exemplu din punctul de vedere al încărcării de muncă și al celerității actului de justiție.</i> Se consideră că Consiliul Superior al Magistraturii ar trebui să activeze într-o mai strânsă consultare cu justiția, în toate regiunile țării și la toate nivelurile, să se angajeze într-un exercițiu de evaluare a necesităților actuale ale justiției și de stabilire a modului în care acestea vor fi soluționate în cadrul reformei, inclusiv o evaluare a necesităților justiției din punctul de vedere al infrastructurii, personalului și bugetului, pentru aplicarea efectivă a măsurilor planificate. Abordând în particular, problematica asigurării independenței avocaților, Uniunea Avocaților consideră că pînă la momentul actual, instituțiile statului refuză să recunoască, că avocații independenți joacă un rol esențial în apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în orice moment, un rol care, împreună cu cel jucat de judecătorii și procurorii independenți și imparțiali, este indispensabil pentru a asigura prevalența statului de drept și protecția efectivă a drepturilor individuale. Deși în Republica Moldova, avocații sunt capabili să își desfășoare activitatea liber și fără să se teamă de represalii, în pofida mai multor încercări eșuate de intimidare a acestora <i>(după cum au fost constatate recente cazuri, de intentare a cauzelor penale în privința avocaților în baza componenței infracțiunii de „Fals în declarații”, prevăzută de art. 352¹ alin. (1) Cod penal)</i>, decalajele majore din cadrul sistemului de justiție, cum ar fi lipsa armonizării legislative, interpretarea legislației și hotărârile judecătorești, împreună cu constrângerile legate de resurse și infrastructură cu care se confruntă majoritatea instanțelor, au afectat, de asemenea, exercitarea adecvată a profesiunilor juridice. În continuare, persistă îngrijorările legate de <i>sanctiunile impuse avocaților pentru absența din sălile de ședință sau de la audieri</i>, cauzată de lipsa de coordonare privind programarea ședințelor de judecată. Prin urmare, invităm	proiectul Planului de acțiuni cuprinde măsuri de intervenție legislativă care finalmente vor avea drept scop consolidarea și fortificarea profesiei. În același timp, și în prezent pe agenda Ministerului Justiției se află un proiect de lege elaborat în scopul instituirii unor garanții profesionale avocatului /avocatului stagiar. Prin acest proiect de lege se propune amendarea cadrului legislativ în așa mod încât avocații și avocații stagiați întru exercitarea obligațiilor de apărare a drepturilor și libertăților omului să poată realiza sarcinile ce le revin atât în procesul de adunare a probelor prin asigurarea accesului la informații, cât și în procesul de realizare a apărării, fără ca în activitatea lor direct sau indirect să fie exercitate careva imixtiuni ce ar împiedica sau restricționa activitatea de apărare. Proiectul de lege a fost prezentat în ședința secretarilor de stat pe platforma Căminului de Stat și a fost transmis pentru avizare organelor interesate. În prezent proiectul se definitivează în baza avizelor recepționate.
--	--	---

	toate părțile implicate să reflecteze asupra căilor prin care se pot coordona avocații, procurorii și judecătorii, în contextul dezvoltării reformei sectorului de justiție. De asemenea, <i>accesul la informațiile relevante ale dosarului într-un termen util pentru pregătirea apărării, respectarea dreptului la secretul comunicărilor dintre avocați și clienți, excluderea interceptării convorbirilor profesionale ale avocatului, respectarea libertății de exprimare a avocaților</i> – sunt numai câteva dintre soluțiile principiale adoptate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin care s-au protejat valori fundamentale ce configurează independența profesională reală a avocaților. Proiecția adecvată a acestor soluții nefiind transpusă pînă în prezent în actele legislative de ramură și, după cum constatăm, nu se regăsește nici în acțiunile consemnate în proiectul de Strategie supus analizei. Precizăm că Uniunea Avocaților nu intenționează ca avocații să fie independenți la fel ca și judecătorii, însă aceștia trebuie să fie liberi de orice presiune externă și orice imixtiune nepermisă de lege în activitatea lor profesională.	
	Uniunea Avocaților a reflectat și asupra inițiativei inclusă de Ministerul Justiției, care vizează „Elaborarea standardelor de calitate a serviciilor de asistență juridică garantată de stat, precum și instituționalizarea mecanismului de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat”. Activitatea sistemului de asistență juridică din momentul intrării în vigoare a noilor norme (01 iulie 2008) pînă la momentul de față, pe lîngă realizările pozitive pe care le considerăm marcante, a demonstrat și unele deficiențe care supun riscurilor funcționarea eficientă a sistemului, fapt care a și determinat tendința de perfecționare a acestuia, potrivit obiectivelor dezvoltate în prezenta Strategie, care după părerea noastră urmează a fi revizuite conceptual. Printre principalele deficiențe, vom nota delegarea competențelor de gestionare și conducere a sistemului de asistență juridică garantată de stat, către Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat. Deși Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, atribuie Consiliului Național statut de persoană juridică de drept public, în realitate acesta funcționează mai degrabă ca un consiliu de experți pro bono cu atribuții decizionale, cu un aparat administrativ prea restrîns pentru a-i asigura funcționalitatea și continuitatea în afara ședințelor (care trebuie să aibă loc la necesitate, dar nu mai rar de o dată în trimestru). Totodată, Consiliul nu dispune de pînghii manageriale și de resurse umane suficiente pentru monitorizarea executării deciziilor sale și pentru administrarea continuă a activității sistemului.	Nu se acceptă. Aspectele invocate nu constituie probleme fundamentale care să determine reorganizarea și redefinirea conceptului privind asistența juridică garantată de stat, și anume transmiterea atribuțiilor de administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în competența Consiliului Uniunii Avocaților. Mai mult, deși se invocă anumite deficiențe în activitatea Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat, nu poate fi negat faptul că deficiențe se atestă și în activitatea Consiliului Uniunii Avocaților. În același timp, urmează a se face diferență între statutul, modul de activitate și finanțare a CNAJGS și cel al Uniunii Avocaților. Or, asistența tehnico-materială a Consiliului Național este asigurată de la bugetul de stat. În același timp, Uniunea Avocaților este un

	Drept consecință, legătură administrativă între oficiile teritoriale care funcționează în regim permanent și Consiliu, care funcționează doar în timpul ședințelor, este limitată. Or, oficiile teritoriale nu au un organ ierarhic superior cu care să interacționeze prompt în caz de necesitate. Prin urmare, considerăm că soluția cea mai optimă pentru funcționalitatea sistemului și evidența strictă a activității Oficiilor teritoriale, este transmiterea atribuțiilor de administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în competența Consiliului Uniunii Avocaților, care potrivit art. 38 alin. (1) din Legea nr.1260/2002 cu privire la avocatură, este organul reprezentativ și deliberativ al avocaților din țară, care asigură activitatea permanentă a Uniunii Avocaților. Considerăm deci, că odată ce avocaților le revine rolul principal în acordarea asistenței juridice garantate de stat, monitorizarea calității acesteia a fost prin absurd delegată în competența CNAJGS, în condițiile în care potrivit Legii cu privire la avocatură (art. 39 lit. b și i) anume Consiliul U.A.R.M, soluționează în perioada dintre sesiunile Congresului, problemele privind exercitarea profesiei de avocat, precum și aprobă și publică bunele practici profesionale pentru avocați și mecanismul de asigurare a calității serviciilor de asistență juridică. De altfel, observăm că monitorizarea desfășurată de către Consiliul CNAJGS la intervale foarte întârziate de timp, a serviciilor acordate de avocați, în lipsa unor instrumente administrative de responsabilizare a acestora, care prin lege sunt delegate Uniunii Avocaților, face ca întregul sistem al asistenței juridice garantate de stat să fie nefuncțional.	organ profesional iar activitatea acestuia nu implică resurse bugetare ale statului.
	Referitor la Obiectivul nr. 1.4.2. – Fortificarea mecanismelor de accedere în profesie și de responsabilizare a reprezentanților profesiilor conexe justiției, menționăm că Uniunea Avocaților din Republica Moldova deja a întreprins acțiuni concrete în acest sens, prin transmiterea către Ministerul Justiției a proiectului de lege pentru modificarea Legii nr. 1260/2002 cu privire la avocatură (Scrisoarea Nr. UA/507/2020 din 11.09.2020), care conține condiții clare și transparente de accedere în profesie, bazate pe merit, au fost revizuite mecanisme de răspundere civilă și disciplinară, precum și alte aspecte considerate relevante în vederea consolidării capacităților instituției avocaturii. Totuși, nu putem ignora că printre principalele impedimente în realizarea acțiunilor planificate în acest sens, este în mare parte rezistența manifestată din partea autorităților cu drept de inițiativă legislativă, în particular a forului legiuitor, care pe criterii politice sau alte interese nedeclarate, estompează și/sau tergiversează reformele care se doresc a fi făcute pe acest segment.	Se acceptă parțial. În Planul de acțiuni este reflectată măsura de modificare a Legii nr.1260/2002 cu privire la avocatură în vederea stabilirii unor criterii clare și transparente de accedere în profesie; fortificarea mecanismului de răspundere disciplinară, etc. În același timp, măsura inclusă în proiectul Planului de acțiuni nu poate cuprinde toate elementele care urmează a fi reflectate în proiectul de lege, precum și soluțiile care vor fi agreate de către toți actorii. Toate problemele abordate urmează a fi discutate în

	Exemplu relevant al constatărilor relatate, este proiectul legii pentru modificarea și completarea Legii nr.1260-XV din 19.07.2002 cu privire la avocatură Nr. 198, din 10.05.2016, care după mai mult de 3 ani de așteptări de a fi aprobat în Parlament, în cele din urmă a fost retras de la examinare la solicitarea Uniunii Avocaților, urmare a constatării că aprobarea sa va fi în continuare târăgănată, precum și a faptului că în varianta prezentată acesta nu mai corespunde realităților actualului sistem de drept și provocărilor noi conturate pentru instituția avocațială. Una dintre problemele acute ale U.A.R.M., este deficitul de imagine creat prin încurajarea incorectă a deformării selecției profesionale, ce urmează a fi realizată exclusiv prin <i>examene</i> pentru toate categoriile de persoane care intenționează să accedă în profesia de avocat, ori prin primire în profesie pe baza unor criterii subiective și discriminatorii, fără garanția examenului. Deci este inevitabil, că modificările la Legea nr.1260/2002 cu privire la avocatură, care prin intermediul Strategiei este planificată de a fi aprobată, legiuitorul trebuie să configureze un punct de vedere final în mai multe chestiuni radicale. Este necesar să fie dat un răspuns clar la întrebări precum: „Mai este necesar examenul de primire în profesie ?”, „În caz afirmativ, până la ce limită sunt acceptate excepțiile și care este raționamentul acestora ?”, „Examenul de primire în profesie trebuie să se desfășoare unitar ori este permisă desfășurarea examenelor după standarde și criterii ce țin exclusiv de apanajul avocaților desemnați în Comisia de licențiere ?”, „Sunt necesare taxe de examen și care este destinația transparentă a sumelor încasate de către U.A.R.M. cu acest titlu ?” La acestea s-ar adăuga și preocupările Uniunii Avocaților de modul în care ar putea fi realizate în practică mecanismele noi de accedare în profesia de avocat, având în vedere că în comparație cu organele sistemului judecătoresc și ale procuraturii, care au primit permanent finanțare, atât din surse oferite din bugetul de stat, cât și prin suportul partenerilor de dezvoltare, instituția avocaturii în toate programele sale de dezvoltare a fost neglijată financiar, fapt ce constituie un factor determinat al riscurilor ce pot să apară în realizarea practică a capacităților instituției, potrivit obiectivelor urmărite în prezenta Strategie.	procesul de elaborare și promovare / consultare a proiectului de lege.
	Uniunea Avocaților din Republica Moldova, privește cu îngrijorare și mecanismele promovate în Strategie, pe segmentul de impozitare, asigurare socială și medicală a reprezentanților profesiilor conexe justiției.	Se acceptă. Aspectele ce țin de impozitarea și asigurarea

		<i>Uniunea Avocaților insistă pe crearea unui grup de lucru cu participarea reprezentanților Ministerul Muncii, Sănătății și Protecției Sociale în comun cu Uniunile profesionale (Camerei Notariale, Uniunii Executorilor Judecătorești, Centrului Național de Expertize Judiciare, Uniunii Administratorilor Autorizați și Consiliului de Mediere) privind modificarea cadrului legal pe segmentul impunerilor fiscale, contribuțiilor de asigurări sociale și de asigurare obligatorie medicală, în cadrul căruia să poată fi analizate aspectele relevante problematicii abordate și să fie înaintate amendamentele necesare la cadrul normativ existent, reieșind din realitățile obiective al sistemului de colectare a contribuțiilor și din interesele tuturor profesiilor liberale.</i>	socială și medicală a reprezentanților profesiilor conexe justiției urmează a fi soluționate printr-un consens larg, pe platforma unui grup de lucru constituit atât din reprezentanții profesiilor juridice, cât și a ministerelor de profil.
		<u>Direcția strategică II: Accesul la justiție și calitatea actului de justiție.</u> Uniunea Avocaților în repetate rânduri și-a exprimat îngrijorarea vizavi de abordarea vicioasă manifestată din partea autorităților statului, prin care au fost lăsate deoparte aspectele de reformă a justiției care privesc accesul la justiție și s-au concentrat în principal pe „productivitatea justiției” măsurată numai din punctul de vedere al numărului de dosare finalizate de instanțe într-un anume interval de timp. Se constată existența unor obstacole în accesul la justiție, de către grupuri care deja s-au confruntat cu dificultăți în apărarea drepturilor lor, cum ar fi persoanele de etnie romă, victimele traficului de persoane și a violenței în familie, lipsa mijloacelor financiare de acces la asistență juridică și reprezentare în instanța de judecată. <i>Asigurarea consilierii juridice și reprezentării în instanță este una dintre condițiile principale ale asigurării accesului la justiție în Republica Moldova.</i> Din această perspectivă, sperăm că Guvernul Republicii Moldova va reuși să adopte o abordare centrată pe oameni, iar aceste eforturi vor include accesul la justiție, la asistență juridică și reprezentare în justiție, ca domenii prioritare ale reformei justiției.	Se acceptă parțial. Cu referire unele deficiențe de acces la justiție a grupurilor vulnerabile, în special lipsa mijloacelor financiare, menționăm că autorii avizului nu au specificat problemele concrete existente. În acest sens, menționăm că potrivit cadrului legal, persoanele care nu dispun de suficiente mijloace pentru a plăti serviciile unui avocat pot beneficia de asistență juridică garantată de stat. Totodată, pentru mai multe categorii vulnerabile, asistența juridică garantată de stat se acordă indiferent de mărimea veniturilor (victimele traficului de ființe umane, victimele violenței în familie, copii). În același timp, nu se contestă existența unor probleme și necesitatea de remediere, mai multe măsuri fiind incluse și în proiectul Planului de acțiuni.
		La Obiectivul 2.3. din Strategie – Consolidarea instruirii, formării și specializării juridice Necătfînd la faptul că începînd cu anul 2018, formarea profesională a avocaților și avocaților stagieri, se realizează prioritar în cadrul cursurilor organizate de către Centrul de Instruire al Avocaților, în Strategie precum și în Planul de acțiuni la aceasta, instituția respectivă nici nu se pomenește, fiind ignorată în acest fel, prestația sa în consolidarea capacităților profesionale ale corpului de	Se acceptă parțial. Nu se acceptă afirmația că necesitatea de instruire a reprezentanților profesiilor juridice conexe este neglijată. Or, aceștia au obligația de instruire în virtutea prevederilor legale. În același timp, ținînd cont de statul acestora acordat prin lege de a-și autoguverna

	avocați, ca fiind unul determinant. De fapt, observăm că Strategia se bazează doar pe dezvoltarea sistemului de formare profesională a judecătorilor și procurorilor, fiind neglijată în totalitate avocații, precum și reprezentării celorlalte profesii conexe sistemului de justiție. Considerăm că printr-o astfel de abordare deficitară și discriminatorie, bazată pe investiții în beneficiul exclusiv al exponenților care au beneficiat de cea mai mare asistență din partea statului și care nu au îndreptățit pînă în prezent eforturile și resursele consumate, nu vor putea fi atinse obiectivele declarate de către inițiatorii acestui document de politici. Prin urmare, <i>considerăm că neglijarea dreptului profesiilor conexe justiției, de a beneficia de programe de educație juridică, împreună cu procurorii și judecătorii</i>, ca avînd un aport semnificativ la dezvoltarea culturii organizatorice a acestor profesiei și la redescoperirea sentimentului de apartenență comună la sistemul justiției, face ca tot acest proces organizat prin intermediul Institutului Național de Justiție, să se transforme cu ușurință, din formare profesională în acțiuni formale și festive, lipsite de substanță. Astfel, insistăm că Strategia urmează să se axeze pe dezvoltarea de programe de învățămînt pentru judecători, procurori, avocații și reprezentanții celorlalte profesii conexe justiției, care sunt de importanță capitală în asigurarea unei baze solide a democrației și statului de drept. Totodată, invităm factorii de decizie, să motiveze Institutul Național al Justiției, să adopte o abordare cuprinzătoare în activitatea sa de pregătire și să aibă în vedere o pregătire specială în domeniul standardelor internaționale ale drepturilor omului și de asemenea, să aibă în vedere posibilitatea de a oferi programe comune de instruire pentru judecători, avocați și procurori. În aceeași măsură, considerăm că pentru o interacțiune mai bună între actorii sectorului justiției, în spiritul legii și al respectării drepturilor și libertăților omului, urmează a fi examinată posibilitatea elaborării unui „<i>Ghid de pune practici</i>” privind relația sistemului judecătoresc cu reprezentanții profesiilor juridice conexe. De asemenea, pentru punerea în practică a obiectivelor Strategiei fără supunerea unor presiuni exagerate a instituțiilor responsabile, proiectul ar urma să includă măsuri de informare și comunicare cu presa, prin a încuraja să ajute la instituirea unui climat de toleranță, dialog și înțelegere a reformei justiției și a impactului său așteptat la nivelul concret. Am dori de asemenea să încurajăm <i>opinia publică</i>, să se angajeze în reforma justiției prin contribuirea la instituirea unui sistem transparent, echitabil, accesibil, solid și independent de administrare a justiției care va aduce beneficii generațiilor viitoare de cetățeni ai Republicii Moldova.	activitatea prin intermediul organelor profesionale, nu poate fi susținută alegația că în cadrul Institutului Național al Justiției nu se asigură și instruirea acestora din urmă. Menționăm că INJ este o instituție publică finanțată de la bugetul de stat, iar beneficiarii acestuia nu sunt profesiile liberele, cu excepția avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat. În același timp, înțelegînd necesitatea dialogului interprofesional, proiectul documentului de politici stabilește unele acțiuni în acest sens. Doar asigurarea unei cooperări eficiente și continue pe diverse platforme de discuții interprofesionale va putea constitui o bază solidă pentru perceperea comună a fenomenelor juridice în spiritul valorilor democratice și va contribui la realizarea unei justiții de calitate. Acest exercițiu urmează a fi realizat continuu chiar și în lipsa unui document de politici. În partea ce ține de lipsa unor măsuri privind instruirea avocaților asigurată de Centrul de Instruire al Avocaților, informăm că Ministerul Justiției a solicitat propuneri atât de la Uniunea Avocaților cît și de la Centrul de Instruire al Avocaților, solicitări care au rămas fără răspuns.
--	---	---

	Concluzii: Formulările actuale ale domeniilor de intervenție și indicatorii nivelului de implementare consemnate în proiectul Strategiei, în varianta prezentată pentru consultare, nu vor permite valorificarea și transpunerea practică, a măsurilor adecvate de consolidare și dezvoltare a sectorului justiției. În desfășurarea analizei efectuate, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, insistă pe revizuirea conceptului Strategiei și pe definitivarea Planului de acțiune aferent, prin includerea în proiectul documentului, a următoarelor măsuri: 1. Implicarea Uniunii Avocaților în Grupul de monitorizare al implementării acțiunilor dezvoltate în Strategie, pe domeniile ce vizează instituția avocaturii și pe segmentul asistenței juridice garantate de stat; 2. Implicarea Uniunii Avocaților în activitățile ce țin de consultarea sistemului judiciar în procesul de revizuire a Constituției, atunci când modificările vizează funcționarea sau eficiența sistemului judiciar, statutul judecătorilor și al procurorilor, precum și principiile statului de drept; 3. Modificarea Legii nr. 198 din 26.07.2007, în sensul transmiterii competențelor de administrare a procesului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, către Consiliul Uniunii Avocaților; 4. Includerea ca măsură obligatorie de implementat, elaborarea codului de conduită în relația avocat – judecător – procuror; 5. Inserarea unor măsuri privind asigurarea instanțelor de judecată cu spații adecvate pentru avocați, amenajarea cărora să fie finanțată din mijloace alocate din bugetul de stat, Uniunea Avocaților urmînd să comunice instituțiilor responsabile, un set minim de reguli privind mărimea și dotarea acestor spații în funcție de instanțe; 6. Includerea la lit. a) pct. 1.4.2. din Planul de acțiuni, la măsurile de ce vizează „Stabilirea criteriilor clare și transparente de accesare în profesie, fortificarea mecanismului de răspundere disciplinară”, a unei asistențe financiare nerambursabile pentru U.A.R.M., în vederea transpunerii în practică a obiectivelor planificate; 7. Includerea Centrul de Instruire al Avocaților, alături de INJ, în programe de consolidare și dezvoltare a sistemului de formare profesională.	Cu referire la aspectele invocate a se vedea argumentele enunțate mai sus.
--	---	---